Ազգ
Azg armenian daily

19 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 2000 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 229 (2197)

Ըստ «Նյու Յորք թայմսի»՝ միջազգային բանագնացները ցանկանում են ԼՂ-ի հարցը փուլով լուծել

ՆՅՈՒ ՅՈՐՔ, 18 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Նյու Յորք թայմս»-ն իր անցած շաբաթվա համարում գրել է, թե Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտությունը կարգավորելու նպատակով միջազգային բանագնացները փորձում են օգնության այնպիսի փաթեթ կազմել, որը կնպաստի երկու հակամարտ ազգերի՝ հայերի ու ադրբեջանցիների հաշտեցմանը: Ըստ թերթի, արեւմտյան դիվանագետներն ասում են, որ երկու երկրների ղեկավարներն էլ կարող են քաղաքական լուրջ խնդիրների առաջ կանգնել, եթե այնպիսի տպավորություն ստեղծվի, որ նրանք չափազանց շատ զիջումներ են կատարում: «Այդ իսկ նպատակով բանագնացները Հայաստանի ու Ադրբեջանի վերականգնման մի քանի միլիարդ դոլարի օգնության փաթեթ են մշակում, որպեսզի խաղաղության պայմաններն ավելի ընդունելի լինեն երկու ժողովուրդների համար», գրում է թերթը:

ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ

«Ցանկացած օտար ուժի, այդ թվում եւ ՆԱՏՕ-ի ներկայությանը տարածաշրջանում մենք դեմ ենք»

«Ազգի» հարցերին պատասխանում է Հայաստանում Իրանի դեսպան Մոհամադ Ֆարհադ Քոլեյնին

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

– Պրն դեսպան, նախ անդրադառնանք այնքան չարչրկված Իրան-Հայաստան գազամուղի շինարարությանը: Ի՞նչ փուլում է, ե՞րբ են վերջնականապես սկսվելու շինարարական աշխատանքները:

– Նկատի առնելով երկկողմ հետեւողական աշխատանքների ընթացքը, հատկապես ՀՀ էներգետիկայի նախարար պրն Գալուստյանի հետեւողականությունն այս հարցում, կարող եմ ասել, որ տեխնիկական աշխատանքներն արդեն սկսվել են, քննարկվել են շինարարության գրաֆիկական սանդղակները: Իհարկե, հասկանալի է, մեր առջեւ ձմեռ է: Չգիտեմ, ինչպիսին էր ԵԱՀԿ Մինսկի համանախագահների վերջին այցը տարածաշրջան:

– Իրանական կողմին մտահոգե՞լ է ԵԱՀԿ համանախագահների այցը:

– Ոչ, մեզ ամենեւի՛ն չի մտահոգել: Այս հարցը միգուցե ավելի շատ կմտահոգի Հայաստանին: Չգիտեմ, համանախագահները հայկական կողմին տեղեկացրե՞լ են Թուրքիայում վարած բանակցությունների մասին: Անշուշտ, մենք համոզված ենք, որ համագործակցությունը եւ փոխհամաձայնությունն առաջին եւ գլխավոր դերն են խաղում:

– Իսկ դուք տեղյա՞կ եք համանախագահների՝ Թուրքիայում վարած բանակցությունների մանրամասներին:

– Համանախագահներից մեկն ասաց, թե ինչ երթուղով են եկել Նախիջեւան, որը հետաքրքիր էր: Անկարայում կայացած բանակցությունները մեզ չեն վերաբերում: Հարցը պետք է ուղղել նրանց:

– Պրն դեսպան, ինչպե՞ս է Թեհրանն ընդունում հայ-թուրքական հարաբերությունների հաստատումը, սահմանի բացումը:

– Սա մի հարց է, որ վերաբերում է Հայաստանին եւ Թուրքիային, երկու երկրները պետք է հաշվի առնեն իրենց շահերը եւ անհրաժեշտությունները, պետք է նկատի ունենալ, թե երկու երկրների միջեւ ազգային ինչ շահեր գոյություն ունեն:

Արդյոք այդ անհրաժեշտություններին երկու երկրնե՞րն են հասել, թե՞ ուրիշ աղբյուրներ ունեն:

Տես ➧ էջ 5

ՉԵՉՆԻԱ

Կադիրովը չարդարացրեց Մոսկվայի հույսերը

ՄՈՍԿՎԱ, 18 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ահմադ Կադիրովի վարչակազմը եւ Կադիրովն ինքը, «ցավոք, չունեն այն ազդեցությունը Չեչնիայում, որն ակնկալում էին եւ Դաշնային կենտրոնում, եւ որը, կարծում եմ, ակնկալում է Կադիրովն ինքը»: «Զերկալո» հեռուստածրագրով (ՌՏՌ) կիրակի օրը այսպիսի կարծիք է հայտնել Ռուսաստանի նախագահի օգնական Սերգեյ Յաստրժեմբսկին: Սակայն, նրա խոսքերով, «խնդիրն այն է, որ այսօր չեչենական հասարակության ղեկավարների շրջանում չկա ոչ մի մարդ», որը կարողանար ասել, թե «ես Չեչնիայի Հանրապետությունում վայելում եմ բացարձակ, անգամ հարաբերական մեծամասնության աջակցությունը»: Եվ դա, նշել է նա, «իրական խնդիրներից մեկն է, որին բախվում է Դաշնային կենտրոնը»:

Սպանվել է Շիրվանի Բասաեւը

ՄՈՍԿՎԱ, 18 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Չեչնիայում իրականացված հատուկ գործողության արդյունքում սպանվել է հայտնի մարտիկ Շիրվանի Բասաեւը՝ դաշտային հրամանատար Շամիլ Բասաեւի եղբայրը: Այս տեղեկատվությունը ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցին հաստատել են Ռուսաստանի անվտանգության համապետական ծառայությունում: Այստեղ հայտնել են, որ սպանվել է նաեւ դաշտային հրամանատար Ցագարաեւի շտաբի պետը: ՌԴ նախագահի օգնական Սերգեյ Յաստրժեմբսկին հավաստել է Շիրվանի Բասաեւի զոհվելու փաստը: «Հայտնի է նրա թաղման վայրը, որը գտնվում է Վեդենոյի գոտում», նշել է Յաստրժեմբսկին:

Հովիկ Աբրահամյանը փոխարինեց Լեոնիդ Հակոբյանին

Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը երեկ հրամանագիր է ստորագրել Լեոնիդ Հակոբյանին ՀՀ տարածքային կառավարման եւ քաղաքաշինության գործունեությունը համակարգող նախարարի պաշտոնից ազատելու մասին:

Հանրապետության նախագահի մեկ այլ հրամանագրով Հովիկ Աբրահամյանը նշանակվել է տարածքային կառավարման եւ քաղաքաշինության գործունեությունը համակարգող նախարար:

Հովիկ Աբրահամյանը 1998 թ.-ից Արարատի մարզպետն էր:

Ռոբերտ Քոչարյանը դեկտեմբերի 18-ին հրամանագիր է ստորագրել նաեւ Արմեն Իսագուլովին ՀՀ ներքին գործերի նախարարի տեղակալ նշանակելու մասին:

Արմեն Իսագուլովը մինչ նոր նշանակումը զբաղեցնում էր Ռուսաստանի Դաշնությունում ՀՀ ներքին գործերի նախարարության ներկայացուցչի պաշտոնը:

Թուրքիայի նախագահը վետո է դրել համաներման օրենքի վրա

ԱՆԿԱՐԱ, 18 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Թուրքիայի նախագահ Ահմեդ Նեջդեթ Սեզերը վետո է դրել խորհրդարանի կողմից ընդունված համաներման մասին օրենքի վրա: Նրա կարծիքով, համաներումը ներկայիս տեսքով «կխախտի քաղաքացիների հավասն արդարադատության, որպես պետության հիմքի, նկատմամբ»:

Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, վարչապետ Բյուլենթ Էջեւիթը, մեկնաբանելով պետության ղեկավարի որոշումը, հայտարարել է, որ «շատ վշտացած է»: Նա նշել է, որ ստեղծված իրավիճակը կքննարկի կառավարական կոալիցիայի մեջ մտած կուսակցությունների ղեկավարների հետ:

Համաներման մասին օրենքի համաձայն, քրեական պատասխանատվությունից ազատվում են մինչեւ 1999 թվականի ապրիլի 23-ը հանցագործություններ կատարած անձինք: Համաներում պետք է շնորհվի մոտ 40 հազար մարդու:

«Զվարթնոցի» ժամանակավոր տնօրեն է նշանակվել Արամ Փափազյանը

ԵՐԵՎԱՆ, 18 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Զվարթնոց» օդանավակայան» ՊՓԲԸ գլխավոր տնօրենի ժամանակավոր պաշտոնակատար է նշանակվել Արամ Փափազյանը: Նա փոխարինել է նախկին տնօրեն Վալերի Հարությունյանին: Ինչպես հայտնում են ՀՀ ՔԱԳՎ տեղեկատվության եւ մամուլի կենտրոնից, Արամ Փափազյանը 1972 թվականին ավարտել է ԵրՊԻ մեքենաշինության ֆակուլտետը, տնտեսական ղեկավար աշխատանքներ կատարել Նուռնուսի քարերի մշակման, Երքաղխորհրդի մեխանիկական սարքավորումների գործարաններում, «ԱվտոՎԱԶ» հանրապետական կենտրոնում: 1995-99 թթ. եղել է «Անի» հյուրանոցի տնօրենը:

Նույն աղբյուրից հայտնեցին, որ «Զվարթնոց» օդանավակայանը կառավարման հանձնելու ծրագիրն ընթացքի մեջ է, սակայն կառավարիչ-ընկերության ընտրության հարցում վերջնական որոշում դեռեւս չի կայացվել: Օդանավակայանի կառավարումը ստանձնելու առաջարկություն է արել արգենտինահայ մեծահարուստ, մեծ թվով օդանավակայանների սեփականատեր Էնրիկո Էռնեկյանը, ինչպես նաեւ ճապոնացի գործարարները:

Ակադեմիկոս Գրիգորյանը ազատվել է չմեկնելու ստորագրությամբ

ՄՈՍԿՎԱ, 18 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Դեկտեմբերի 18-ին կալանքից ազատվել է 70-ամյա ակադեմիկոս Սամվել Գրիգորյանը, որը դեկտեմբերի 15-ին ՆԳՆ աշխատակիցների կողմից ձերբակալվել էր կաշառք ստանալու պահին: Այս մասին հաղորդել են Ռուսաստանի ՆԳՆ կից քննչական կոմիտեում: Դեկտեմբերի 16-ին Գրիգորյանին ներկայացվել է խոշոր չափերի կաշառք ստանալու մեղադրանք: Հաշվի առնելով ակադեմիկոսի տարիքը, նրա առողջական վիճակը, Սամվել Գրիգորյանի ծառայությունները ռուսական գիտությանը, ինչպես նաեւ այն փաստը, որ գործով արդեն հավաքված են նրա գործողությունների հակաօրինականության ապացույցներ, հետաքննությունը հնարավոր է համարել Գրիգորյանին ազատել կալանքից չմեկնելու ստորագրությամբ:

ՊՈՒՇԿԻՆԻ ԼԵՌՆԱՆՑՔ

Թունելի վերագործարկմամբ լուծվելու են քաղաքական խնդիրներ

Վարչապետի այցը Լոռու մարզ

Դեկտեմբերի 16-ին Լոռու մարզում տեղի է ունեցել Պուշկինի լեռնանցքի 1,8 կիլոմետրանոց թունելի բացումը, որը 13 կիլոմետրով կրճատում է Վանաձոր-Ստեփանավան ճանապարհի դժվարանցանելի հատվածը: Այն համապատասխանում է միջազգային բոլոր չափանիշներին՝ 5 մ բարձրություն, 7 մ լայնություն, անհրաժեշտ օդափոխություն եւ լուսավորություն: Թունելի վերանորոգումը կատարվել է Համաշխարհային բանկի ֆինանսավորմամբ: Ծախսվել է մոտ 1,2 մլն դոլար, որի 15 տոկոսը հատկացվել է բյուջեից: 70-ական թվականներին կառուցված թունելը ոչ մի անգամ չէր վերանորոգվել: Երկրաշարժից հետո այն Վրաստանից Հայաստան օգնություն փոխադրելու հիմնական ուղին էր: Բնական մաշվածության ու շահագործման ծանր ռեժիմի տակ գտնվելն էլ նպաստել էր կառույցի քայքայմանը:

Թունելի բացմանը մասնակցելու Լոռու մարզ այցելած վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանը կարմիր ժապավենը կտրելուց հետո նշել է, որ թունելի վերանորոգումը ոչ միայն տնտեսական կարեւոր նշանակություն ունի, այլեւ լուծելու է քաղաքական խնդիրներ. «Թունելը հնարավորություն կտա, որ Տաշիրի եւ Գուգարքի շրջանները առավել աշխուժորեն ընդգրկվեն տնտեսության մեջ: Վրաստան մտնելու հիմնական ճանապարհներից մեկը սա կլինի եւ կարող է անգամ մրցել Ալավերդու ճանապարհի հետ»:

Տես ➧ էջ 3

Ներքին

2001 թ. բյուջեի խորհրդարանական քննարկումների ընթացքում, որոնք դեռեւս տեղի են ունենում հանձնաժողովների մակարդակով, պարզ դարձավ, որ առողջապահության, բնապահպանության, առավել եւս սոցիալական ապահովության ոլորտները զարգացման ոչ մի ակնկալիք ունենալ չեն կարող: Կարճ ասած ոլորտները քարշ տալու խնդիր է դրված:

Երբ, օրինակ, ընթացիկ տարվա ընտանեկան նպաստների համար բյուջեով 19 մլրդ դրամ էր հատկացրի կրճատումներ իրականացնելուց բացի, այլ գործընթաց չի նախատեսում:

Հաշմանդամներին կառավարությունն ի վիճակի է ֆինանսավորել 100 մլն դրամով, իսկ Հայրենական մեծ պատերազմի վետերանների մասին օրենքի շրջանակներում այս խավի մարդկանց, որոնք 16 հազար հոգի են, 818 մլն դրամ է հատկացվում: 97 մլն էլ ուղղվելու է փախստականների սոցիալական խնդիրների լուծմանը:

ակնկալվող լիարժ[illegible]կյանքուսներից: Ամեն դեպքում կառ[illegible]արությունն ավելի քան 4 մլրդ դ[illegible] հատկացումներ է կատարում ս[illegible] անապահով խավի 500 հազար բուժօգնության կարիք ունեցողների հաշվարկով: Հիվանդանոցային բուժօգնության համար նախատեսվում է հատկացում մոտ 10 մլրդ, առողջության առաջնային պահպանման միջոցառումների համար 4 մլրդ, հիգիենիկ եւ հակահամաճարակային ծառայությունների համար 850 մլն դրամ: Անբավարար ֆինանսավորումբնապահպանության նախարարությունը, որին անմիջական, ուղղակի հատկացումները կազմում են 55 մլն դրամ համակարգին հասանելիք 666 մլն-ից: Արդյոք դա բավարա՞ր է բնապահպանական առկա խնդիրներն իրականացնելու առումով, պատասխանում է փոխնախարար պրն Չիլոյանը. «Ընդհանուր առմամբ հատկացումները կարելի է բավարար համարել, սակայն կան առանձին ճյուղեր, հատկապես երկրահետախուզական, որի համար դեռ նախատեսված չեն բավարար գումարներ, եւ մենք պետք է

ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐ

Նպաստները կրճատվելու են, որովհետեւ... 40 հազար աշխատատե՞ղ է բացվելու

Առողջապահությունը, բնապահպանությունը եւ սոցիալական ոլորտը 2001-ի բյուջեի նախագծում

ված, եկող տարի նվազելու է 2 մլրդ-ով: Սոցպատնախարար Ռազմիկ Մարտիրոսյանը դա պայմանավորում է նպաստների բազային չափի իջեցմամբ մինչեւ 3000 դրամի, իսկ նպաստառու ընտանիքի յուրաքանչյուր անդամի համար նախատեսվում է մինչեւ 1500 դրամի հատկացում: Դրույքաչափերի իջեցման համար առանց կոնկրետ հիմնավորման առաջ է քաշվում 40 հազար աշխատատեղերի ստեղծման նպատակը, որի իրականացման դեպքում, պարզ է, բազմաթիվ ընտանիքներ նպաստառու համարվել այլեւս չեն կարող:

Նկատի է առնվում, որ ներկայումս նպաստները գերազանցում են նվազագույն աշխատավարձի եւ թոշակների համար նախատեսված գումարներին (առանձին անհատի կտրվածքով), ինչը բավականին անտրամաբանական է, քանի որ պետության կողմից տրվող օգնությունը չի կարող ավելի բարձր լինել, քան աշխատավարձն ու թոշակը:

Ընդհանրապես նպաստների ինստիտուտը մեր իրականության մեջ լիարժեք չի գործում: Սովորական երեւույթներ են համարվում, ասենք, երբ մի քանի հազար դրամ էլեկտրաէներգիայի եւ հեռախոսակապի վարձավճարներ մուծող ընտանիքը կարող է նպաստառու դառնալ, որի փոխարեն բազմահազար ընտանիքներ, որոնք իսկապես օգնության կարիք ունեն, չքավորության համապատասխան աստիճանակարգման մեջ չեն ընդգրկվում: Մոտեցումներն այս ուղղությամբ վերանայման կարիք ունեն, թեեւ բյուջեն նպաստառուներ

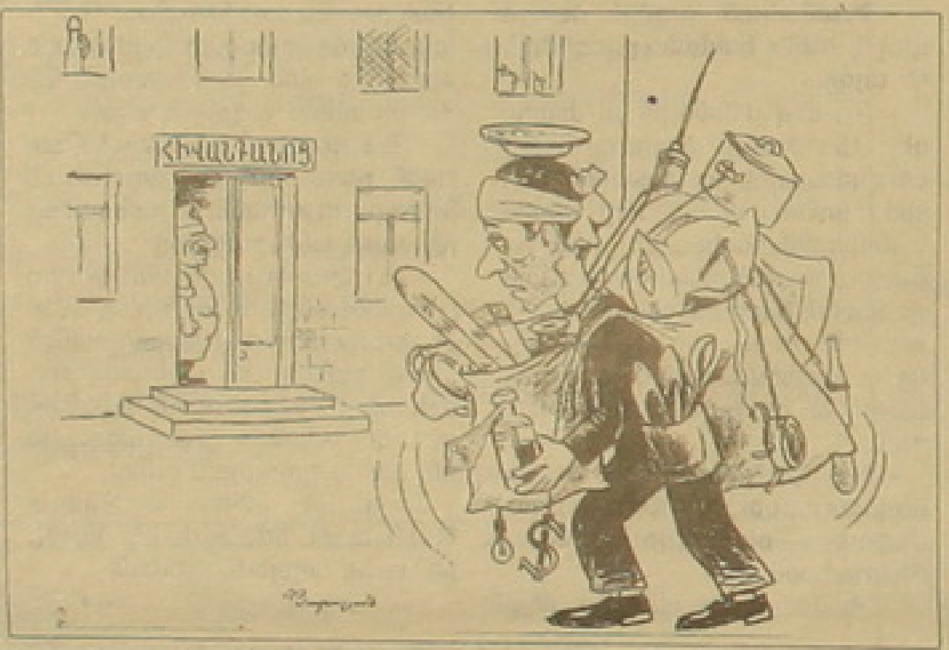

Առողջապահություն

«Համակարգի ֆինանսավորման համար բյուջեով ամրագրվում է 18 մլրդ դրամ, որը 2 մլրդ-ով նվազ է նախորդ տարվա համար նախատեսվածից: Առողջապահությանը հատկացումներն անցնող տարի եղել են բավարարից շատ quad, 46 տոկոսի մակարդակով: Այս տարի փորձել ենք ներկայացնել առողջապահության մասով իրատեսական բյուջե», առողջապահության նախարար Արարատ Մկրտչյանը չի կորցնում իր լավատեսությունը, անգամ իր համակարգին պետությանն ունեցած ահռելի պարտքը` 12 մլրդ դրամը նկատի առնելով: Գումարի 40 տոկոսը կուտակվել էր նախորդ տարիներից, որոնց մարումը կախված է միայն

մը լրացնելու համար հիանալի կարող էին օգտագործվել ոլորտում սկսված սեփականաշնորհումից ստացվող գումարներից: 2001-2003 թթ. ծրագրված է սեփականաշնորհել 9 բուժհիմնարկներ, որոնցից աչքի են ընկնում ակնաբուժական կլինիկան, Միքայելյանի անվան վիրաբուժության ինստիտուտը, հանրապետական մանկական հիվանդանոցը, ֆիզիոթերապիայի եւ կուրորտաբանության ինստիտուտը եւ այլն:

Նախարար Արարատ Մկրտչյանը հույս ունի սեփականաշնորհմամբ սկսել համակարգի բարելավումը:

Բնապահպանություն

Այս առումով, ելնելով իր ոլորտին տրամադրվող ֆինանսական հատկացումներից, շատ ավելի համեստ է պայքարենք, որպեսզի որոշակի գումար հատկացվի: Կան նաեւ խնդիրներ, որոնք տարվա ընթացքում առանձին աշխատանքների հետ կապված պետք է իրականացվեն: Օրինակ, կապված անտառի հետ, գումարները տրվում են աճանը (20 մլն է նախատեսված), իսկ մեզ անհրաժեշտ է, որ դրանք սեզոնին հատկացվեն կապված անտառի եւ խնամքի, եւ պահպանության, եւ բուժման, եւ վերարտադրման աշխատանքների հետ»:

Միայն այն հանգամանքը, որ «Սեւան» ազգային պարկի պահպանման եւ լճի էկոլոգիական մակարդակը պահպանելու համար տրամադրվելու է միայն 76 մլն դրամ, կարելի է եզրակացնել, որ Սեւանի փրկության օրավուր ահագնացող պահանջը երկրորդական է դասվում բյուջեի շրջանակներում: Ընդ որում, այդ գումարներից 10 մլն-ն ուղղված է լինելու ծկնաբուծությանը:

Հետաքրքիրն այն է, որ Սեւանա լճի փրկության խնդիրը բնապահպանության փոխնախարարը տեսնում է, ասենք, գիտական հիմնավորումներով լճից գոլորշիացող ջրի կորուստները նվազեցնելու մեջ լավ գիտակցելով, որ խնդիրն ավելի շատ կապված է էներգետիկ նպատակներով լճից նախատեսվածից շատ ջուր բաց թողնելու հետ: Մինչդեռ այս ուղղությամբ որեւէ աշխատանք մինչեւ հիմա չի արվում: Եվ չէր էլ արվելու, քանի դեռ ոլորտը հիմնական ուշադրության առարկա չէ եւ համարժեք ֆինանսական հատկացումներ չեն արվում:

ՓՈՌ ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ

Սերժ Սարգսյանն աչքի վիրահատության էր ենթարկվել

Մամուլը նոյեմբերի վերջերին հարց էր տալիս, թե ո՞ւր է ՀՀ պաշտպանության նախարար Սերժ Սարգսյանը: «Գաղտնիքը» բացահայտում է Լոս Անջելեսում լույս տեսնող «Նոր օր» շաբաթաթերթը, որն իր դեկտեմբերի 2 թվակիր համարում տեղեկացնում է վկայաբերելով արժանահավատ աղբյուրները, որ նախարարն այդ նույն օրերին աչքի վիրահատության է ենթարկվել Լոս Անջելեսում: Թեեւ թերթը չի նշում, թե ինչ բնույթի է եղել վիրահատությունը, սակայն մի քանի օր առաջ աղբեջանցի իր պաշտոնակցի հետ Հայաստան-Նախիջեւան սահմանագլխին ,տեղի ունեցած հանդիպմանը ՀՀ պաշտպանության` նախարարը` ներկայացել էր առանց ակնոցների: Հույս ունենք` ընդմիշտ:

ԱԺՄ-ի գլխավոր խնդիրն է վերականգնել ժողովրդի վստահությունը

ԵՐԵՎԱՆ, 18 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ազգային ժողովրդավարական միության 12-րդ համագումարը, որը երկշաբաթյա ընդմիջումից հետո աշխատանքը շարունակեց դեկտեմբերի 16-ին, ընդունեց ԱԺՄ առաջնորդ Վազգեն Մանուկյանի առաջարկած որոշման նոր նախագիծը: Որոշումն ընդունվեց 118 ներկա պատվիրակներից 87-ի «կողմ» ձայներով:

Այսպիսով, համագումարը մերժեց կանխավ առաջարկված նախագծերը, որոնցից մեկը ներկայացվել էր ԱԺՄ վարչության կողմից, իսկ երկրորդը` կուսակցության վարչության անդամ, ՀՀ ԱԺ գիտության, կրթության, մշակույթի եւ երիտասարդության հարցերի մշտական հանձնաժողովի նախագահ Շավարշ Քոչարյանի գլխավորած պատվիրակների խմբի կողմից: Հիշեցնենք, որ համագումարի նախորդ նիստում ի հայտ եկան էական տարաձայնություններ կուսակցության հետագա ուղեգծի ընտրության հարցում, որ ներկայացված էին նախագծերում: Համագումարի ընդունած որոշման մեջ մասնավորապես նշվում է, որ պետական գործընթացների բոլոր լծակները, ինչպես նաեւ պատասխանատվությունը իշխանության համակարգում կենտրոնացած են նախագահի եւ նրա կողմից նշանակված ու խորհրդարանական մեծամասնության օժանդակությունը կրող կառավարության ձեռքում: Նշվում է նաեւ, որ երկրի կառավարումը շարունակվում է միջկլանային պայմանների պայմաններում, շարունակվում է պետական համակարգի, քաղաքական ուժերի եւ հասարակության փոշիացման գործընթացը, ներքին հնարավորությունների օգտագործման խնդիրը փոխարինվում է արտաքին ներդրումների ակնկալիքով, երկրում շարունակվում է տիրել կաշառակերության, հովանավորչության եւ անպատժելիության մթնոլորտ եւ այլն: Որոշման մեջ քննադատվում է ԱԺՄ-ի գործունեությունը: Օրինակ, ընդգծվում է, որ որոշ հարցերում կուսակցությունը չունի հստակ դիրքորոշում եւ տեղի ունեցող գործընթացների գնահատականը, կամ որ թուլացել է կուսակցության կապը ժողովրդի հետ, ինչը հանգեցրել է վստահության թուլացման: Որոշման մեջ սահմանված է գլխավոր խնդիրը` վերականգնել ժողովրդի վստահությունը կուսակցության նկատմամբ եւ դրա համար օգտագործել բոլոր հնարավորությունները: Որոշման ընդունմամբ համագումարը չավարտեց աշխատանքը: Հաջորդ նիստը նշանակված է հունվարի կեսին, ուր գլխավոր հարցերից մեկը ԱԺՄ վարչության ընտրությունն է, որ ընդգրկված է օրակարգում:

ՇՈՒԿԱ

Հավերը թանկացրին ձվերը

Ամանորի նախօրեին հայրենական հավերը տասը դրամով թանկացրին ձվերը: Քանի որ հայկական շուկայում 95 տոկոսով սպառվում են տեղական արտադրության ձվերը, ապա դժվար չէ հաշվարկել, թե մինչեւ Նոր տարի ինչ եկամուտներ կստանան հավաստերը: Նախապես հայրենական հավաստերերին զգուշացնում ենք, որ ՀՀ պետեկամուտների նախարարությունը խստորեն հետեւում է պետբյուջե մուտքերի հավաքմանը, եւ բոլոր անբարեխիղճ հավաստերերի անունները կտպագրվեն «Ազգ» օրաթերթում:

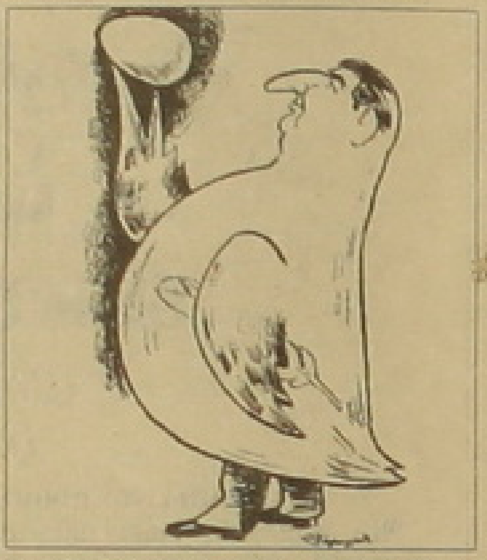

Մինչեւ նոր հազարամյակ մնացել է 12 օր: Սպասում ենք, որ կթանկացնեք կարագը, մարգարինը, անուշեղենը, շամպայնը եւ այն ամենը, ինչն անցնում է ձեր մտքով, ինչից կստանաք աստղաբաշխական եկամուտներ: Հայրենական արտադրողներին մաղթում ենք մրցակցային մենաշնորհ եւ լիքը հարստություն:

Մեզ մնում է մի քիչ էլ համբերություն, եւ ամեն ինչ լավ է լինելու:

Շնորհավոր բոլոր նվնվացողների Նոր տարին:

Թ. Հ.

Տոնածառերի քանակը նախատեսվածի չափով կլինի

«Մոտ 100 հազար տոնածառ կգնվի Հայաստանում Նոր տարվա նախաշեմին», գտնում է բնապահպանության փոխնախարար պրն Չիլոյանը: Ըստ նրա, 30-40 տոկոսով կրճատվելու են բնական եղեւնիների եւ սոճիների հատումները, որոնց ծավալները, սակայն, մինչեւ հունվարի 1-ը, կապված պահանջարկի հետ կարող են մեծացվել: Որոշված է չափից ավելի ծառահատումներ թույլ չտալ: «Նախատեսել ենք, որ մինչեւ ամսի 31-ը ինչքան տոնածառ մնա փողոցներում, պետք է կազմակերպենք դրանց հավաքը, որպեսզի սանիտարական կարգն ապահովենք»:

Պրն Չիլոյանի տվյալներով, մեկ տոնածառի միջին արժեքը շուկայում մոտ 1500 դրամ է կազմելու:

Գ. Ա.

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Ժ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562863, AT&T (3742) 151065
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ /հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ /հեռ. 529221
Տնօրէն
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ /հեռ. 529353
Համակարգչային ծառայություն /հեռ. 562941, 582483
Apple Macintosh համակարգչային շարվածքը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նյութերը չեն գրախոսվում ու չեն վերադարձվում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN /phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

ԸՆԹԱՑԻԿ

Սկիզբը էջ 1

Ներկայումս մարզի ավտոճանապարհների ցանցը կազմում է 955,6 կմ, որից միջպետական նշանակության` 213 կմ, հանրապետական նշանակության` 223 կմ: Մարզում կան նաեւ 293 կամուրջներ եւ 5 ավտոմոբիլային թունելներ: Բնականաբար, ճանապարհաշինության ծավալումն իր հերթին դրական ազդեցություն կգործի Լոռու մարզի տնտեսական զարգացման վրա: Այստեղ 2000 թ. արդյունքներով 17 արտադրական ձեռնարկություններ ապահովել են արտադրության ծավալների աճ, իսկ 9-ը սկսել են նոր արտադրանք թողարկել կամ վերականգնել նախկին արտադրատեսակների թողարկումը: Ալավերդու «Մանես եւ Վալեքս» ընկերությունն արժանավայել նշելով իր հիմնադրման 230-ամյա հոբելյանը, 2000 թ. ընթացքում թողարկել է ավելի քան 7,1 հազար տոննա սեւ պղինձ, որը նախորդ տարվա ցուցանիշը գերազանցում է մոտ 17 անգամ: Արտադրության ծավալի աճ են ունեցել նաեւ Վանաձորի «Էլեկտրոն», «Արդվին-ԳԱ», «Ավտոգեն», «Ավտոմատիկա» գործարանները եւ մի շարք այլ ընկերություններ: Ակնկալվում է, որ համադրելի գներով մարզում կթողարկվի 9,7 մլրդ դրամի արտադրանք նախորդ տարվա 6,1 մլրդ-ի դիմաց: Արտադրանքի իրացումը կհասնի 7,6 մլրդ դրամի, որը 190 տոկոսով ավելի է 1999 թ. ցուցանիշից: Վերջերս վերագործարկվել է նաեւ «Ախթալայի ԼՀԿ» ընկերությունը, որտեղ ներկայումս աշխատում է 200 մարդ, իսկ 2001 թ. Շամլուղի եւ Ախթալայի պղնձի հանքերի վերագործարկմամբ աշխատատեղերի թիվը առաջին եռամսյակում կհասնի 400-ի: Վանաձոր քաղաքում նոր աշխատատեղերի բացմամբ սոցիալական լարվածության թուլացմանն է բերել «Պրոմեթեւս ֆիմտրոմ» ընկերության վերականգնողական աշխատանքների իրականացումը, որտեղ ընդգրկված է շուրջ 1500 մարդ:

Լոռու մարզի 24 արտադրական ձեռնարկությունների համառոտ տվյալները «Ա եւ Է» բիզնես-կենտրոնի օժանդակությամբ մտցվել են տեղեկատվական ցանց:

Մարզ կատարած այցի ընթացքում վարչապետը Ստեփանավանում մասնակցել է Նժդեհի թիվ 3 եւ թիվ 53 բնակելի շենքերի շահագործման հանձնման արարողությանը, որոնց շինարարությունը ֆինանսավորվել է պետբյուջեից` սեփականաշնորհումից գոյացած միջոցների հաշվին: Առաջին շենքի կառուցման վրա ծախսվել է 145 մլն դրամ, այն ունի 48 բնակարան, 2560 քմ ընդհանուր մակերես: Երկրորդի շինարարության ծախսը կազմել է 69,4 մլն դրամ, այն ունի 24 բնակարան, 1260 քառ. մ ընդհանուր մակերեսով: Ընդհանուր առմամբ 2000 թ. Լոռու մարզում տարբեր ֆինանսական միջոցներով ներդրվել է 3959,742 մլն դրամ գումար, որից միայն բնակարանաշինարարությանը տրվել է 1791,94 մլն դրամ: Բնակիչներին է հատկացվել 432 բնակարան: Եվս 80 բնակարանների կառուցման համար տրամադրվել է 134 մլն դրամ վարկ:

Անդրանիկ Մարգարյանը նաեւ ծանոթացել է Ագարակ գյուղի դպրոցի կապսալյասան շինարարության ընթացքին: 320 աշակերտ ունեցող դպրոցը գործում է եւ շուտով կունենա կենտրոնական ջեռուցում: Այս աշխատանքների համար պետական բյուջեից հատկացվել է ընդհանուր առմամբ 85 մլն դրամ: 2001 թ. պետական ծրագրում ընդգրկված է եւս 17 դպրոցների շինարարություն, որով Լոռու մարզում կավարտվի դպրոցաշինության ծրագիրը: Այդ նպատակով հատկացվել է 1376,759 մլն դրամ:

Լոռու մարզում գտնվելիս վարչապետը պատասխանեց գիտաշխատողների շրջանում կազմակերպված բողոքի ցույցին վերաբերող լրագրողների հարցին: Նա պարզաբանեց, որ գիտաշխատողներն աշխատավարձ ստանում են նույն սկզբունքով, ինչ բուժաշխատողները: Եթե առողջապահական համակարգին հասանելիք գումարները տրվում եւ բաշխվում են առողջապահական գործակալության միջոցով, ապա գիտական համակարգի ֆինանսավորումը եւս կատարվում է նույն կերպ եւ իրենք են որոշում ինչպես տնօրինել գումարները:

Տեղեկացվել է նաեւ, որ ներկայումս կառավարությունը մշակում է գիտահետազոտական ինստիտուտների հետագա արդյունավետ գործունեությանը վերաբերող հստակ հայեցակարգ: Բանն այն է, որ պետությունն այսօր չի կարողանում խորհրդային շրջանում եղած բոլոր ինստիտուտներին պատվեր տալ ու հիմա նրանք պետք է փորձեն պատվեր գտնել եւ գոյատեւել:

Ի թիվս այլ հարցերի վարչապետին ուղղվեցին նաեւ քաղաքական բնույթի հարցեր: Մասնավորապես նրանց հետաքրքրում էր Անդրանիկ Մարգարյանի կարծիքը «Կայունություն» պատգամավորական խմբի ինքնալուծարման վերաբերյալ: Այդ առիթով վարչապետը նշել է, որ «ԱԺ-կառավարություն փոխհարաբերությունները չի կարելի կապել որեւէ խմբի կամ տեղի ունեցող վերախմբավորման հետ: ԱԺ-ի գործող ուժերն իրենց վերաբերմունքը ցուցաբերում են ոչ թե նախապես պայմանավորվածությամբ, այլ կառավարության ներկայացրած ծրագրերը, օրենքի նախագծերը պաշտպանելու կամ չպաշտպանելու միջոցով: Հուսով եմ, որ ցանկացած վերադասավորման պարագայում, ինչպիսին էլ որ լինի, կփորձենք համագործակցել այն շրջանակներում, ինչպես «Կայունության» հետ»:

Վարչապետը այցելել է նաեւ Ստեփանավանի զորամասերից մեկը, ծանոթացել զինվորների առօրյային, ծաղկեպսակ դրել Անհայտ զինվորի գերեզմանին:

ՌՈՄԱ ԵԳԱՆՅԱՆ,
ՀՀ կառավարության
«Տնտեսական բարեփոխումների
վերլուծական տեղեկատվական
կենտրոն» մամուլի
խորհրդական

Թունելի վերագործարկմամբ լուծվելու են քաղաքական խնդիրներ

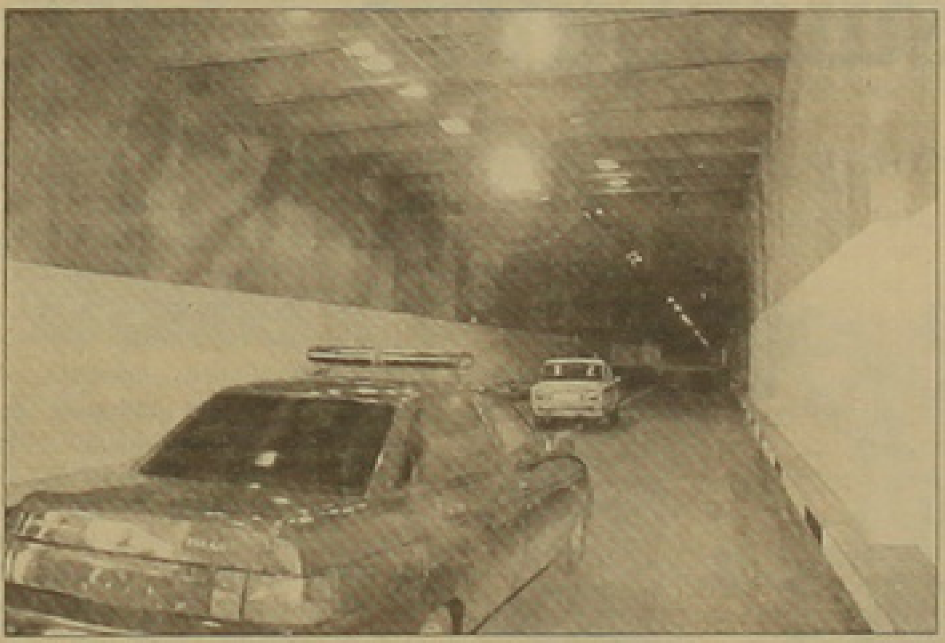

«Adtranz» գերմանական ֆիրման օժանդակում է Հայաստանի ֆրանսիական համալսարանին

Հայաստանի ֆրանսիական համալսարանի ուսանողներն այլեւս չեն մրսում: «Adtranz» ՍՊԸ («Daimler Chrysler Rail Systems») ներկայացուցիչ պարոն Ֆրանց Վեբերն անմիջապես արձագանքեց համալսարանին ջեռուցիչ սարքերով օգնելու կոչին եւ տարադրամով նշանակալի գումար հատկացրեց: Ս. թ. դեկտեմբերի 1-ից բոլոր դասասենյակները ջեռուցվում են: Հայաստանի ֆրանսիական համալսարանի նախագահ Արթուր Բաղդասարյանն իր երախտագիտությունը հայտնեց երեւանում Գերմանիայի դեսպանությանը, որի ջանքերով «Adtranz» ֆիրման այսօրինակ հովանավորություն ստանձնեց:

«Adtranz» ֆիրման երկաթուղային համակարգերի եւ ռելսային երթեւեկության ծառայություններ մատուցող ձեռնարկություն է: 1996 թվականին հիմնադրված ձեռնարկությունն այժմ կրում է «Daimler Chrysler Rail Systems» անվանումը: Ձեռնարկության համակարգում ընդգրկված աշխատակիցների թիվը ողջ աշխարհում կազմում է 21000 մարդ: Կոնցեռնի արտադրանքի տեսականին ընդգրկում է ծառայությունների մատուցում, երկաթուղային համակարգերի լրակազմեր, տրամվայներ եւ մետրոյի գնացքներ, ներքին եւ միջքաղաքային երթեւեկության, ինչպես նաեւ ճեպընթաց գնացքներ, մարդատար շարժասարքեր, էլեկտրական եւ դիզելային գնացքաքարշեր, ինչպես նաեւ ազդանշանային համակարգեր: 1999 թ. տնտեսական տարում ձեռնարկությունը ստացել է 6,5 միլիարդ գերմանական մարկ արժողության պատվերներ, արտադրանքի շրջանառությունը կազմել է 7 միլիարդ գերմանական մարկ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ ԴԵՍՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Բունդեսթագին են դիմել «Ժամանակն է դատապարտելու ցեղասպանությունը» կոչով

Գերմանիայում գործող Ցեղասպանության ճանաչման հանձնախումբը «Ժամանակն է դատապարտելու ցեղասպանությունը» կոչով դիմել է Բունդեսթագի անդամներին: Հանձնախմբի անդամներից Ժիրայր Քոչարյանը **«Ազգի»** թղթակցին տեղեկացրեց, որ կոչին մինչեւ օրս իրենց համաձայնությունն են տվել 4100 գերմանաբնակներ, այդ թվում Էդգար Հիլզենրաթը, Ռալֆ Ջորդանոն, Վոլֆգանգ Գուստը եւ այլք: Կոչին արձագանքել են ցեղասպանության եւ հոլոքոստի 120 միջազգային մասնագետներ, համագերմանական, շրջանային եւ տարածքային 32 կազմակերպություններ, Սինթի եւ Ռոմայի կենտրոնական խորհուրդը, Ասորական միությունների դաշնակցությունը Գերմանիայում, ինչպես նաեւ Գերմանիայի թուրքալեզու սփյուռքից իրավապաշտպան կազմակերպություններ «Միությունն ընդդեմ ցեղասպանության», «Թուդեյ» գերմանաբնակ բազմաթիվ քրդեր եւ թուրքեր:

Ցեղասպանության ճանաչման հանձնախմբի անդամներ Թեսա Հոֆմանն ու Ժիրայր Քոչարյանը դեռեւս ապրիլ ամսին հավաքած 2100 ստորագրությունները հանձնել են Բունդեսթագի խնդրագրերի հանձնախմբի նախագահ տկն Հելդմարի Լութին: Նրանց միացել է «Ընդդեմ ցեղասպանության» միության նախագահ Ալի Էրթեմն իր հավաքած 11 հազար ստորագրություններով, որից 10 հազարը պատկանում է Թուրքիայի քաղաքացիներին:

Ստորագրություններից բացի, տկն Լութին հանձնվել է մի խնդրագիր, որով Թուրքիայի Ազգային ժողովից պահանջվում է ճանաչել հայերի, ասորիների եւ հույների ցեղասպանությունը:

Խնդրագիրը Բունդեսթագի հանձնախմբի կողմից ընդունվել է որպես օրինավոր քաղաքացիական պահանջ եւ ընթացք է ստացել, որովհետեւ խնդրագրի տակ ստորագրած Թուրքիայի քաղաքացիների մեծամասնությունն ապրում է Գերմանիայում: Հանձնախումբը ստորագրահավաքը զուգակցում է Հայոց ցեղասպանության մասին ճանաչողական միջոցառումներով` քննարկումներ կլոր սեղանի շուրջ, թուրքերի ու ասորիների մասնակցությամբ, բողոքի ցույցեր, հուշացուցահանդեսներ եւ այլն: Ժ. Քոչարյանը հայտնում է, որ հանձնախմբին հաջողվել է գրավել Գերմանիայի լրատվամիջոցների ուշադրությունը` միջոցառումներին անդրադարձել են ընթերցողների լայն շրջանակ ունեցող թերթեր:

Ցեղասպանության ճանաչման հանձնախումբն ստեղծվել է 98 թ.-ին Քյոլնում: Նրանում ընդգրկված են 4 կազմակերպություններ Գերմանահայոց կենտրոնական խորհուրդը (Շավարշ Հովասարյան, Ռաֆֆի Պետիկյան), Հայկական տեղեկատվության եւ փաստագրական կենտրոնը (Բեռլին, հիմնադիր դոկտ. Ժ. Քոչարյան), Հայկական հարցերի հաստատությունը (Մյունխեն, Ալիս Մառուխյան), Վտանգված ազգերի համար ընկերակցությունը (Թեսա Հոֆման, Ժիրայր Քոչարյան):

Հանձնախմբի նպատակն է Բունդեսթագի կողմից Հայոց ցեղասպանությունը որպես պատմական իրողություն ճանաչելը, նույնը պահանջել նաեւ Թուրքիայի խորհրդարանից:

ԳՅՈՒՄՐԻ

Շիրակը` 1700-ամյակին

Հայաստանում քրիստոնեության պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակի տեղական միջոցառումների կազմակերպման համար Շիրակի մարզպետարանում ստեղծվել է 11 մարդուց կազմված հանձնաժողով` փոխմարզպետի գլխավորությամբ: Շիրակի հոգեւոր թեմի առաջնորդական տեղապահ Միքայել ծայրագույն վարդապետ Աջապահյանը հույս է հայտնել, որ տարելիցին նվիրված գլխավոր իրադարձությունը Գյումրիում կլինի «Անի» թաղամասում կառուցվող Սբ. Հակոբ Մծբինեցու եկեղեցու օծումը: Սպասվում է, որ կավարտվի Հառիճավանքի համալիրի նորոգումը, եւ վանքը կվերաբացվի: Մասնակի նորոգման աշխատանքներ են իրականացվում (իտալացիների կողմից) նաեւ Մարմաշենի միջնադարյան վանական համալիրում:

Հոբելյանական օրերին տեղի կունենան եկեղեցական, փառատոնային եւ այլ բազմատեսակ միջոցառումներ, Գյումրիում կանցկացվի դուդուկի փառատոն: Հունվար-հուլիս ամիսներին մարզից ուխտագնացություններ կկազմակերպվեն դեպի Էջմիածին եւ Խոր Վիրապ:

Ոսկերչականը սկսեց գործել

Երեւանի ոսկերչական գործարանի եւ Գյումրու քաղաքապետարանի աջակցությամբ Շիրակի մարզկենտրոնում վաղուց էր նախապատրաստական աշխատանք կատարվում ոսկերչական գործարան-մասնաճյուղ բացելու համար: Այսօր այն սկսել է աշխատել: Նոր արտադրությունը թեկուզ էականորեն չի մեղմի քաղաքում առկա զանգվածային գործազրկությունը, այնուամենայնիվ 200 մարդու կապահովի աշխատանքով, ինչը եւս փոքր չէ: Ձեռնարկությունը տեղավորված է Գյումրու «Էլեկտրակենցաղսարք» գործարանից վարձակալած նոր մասնաշենքում, որը տարիներ առաջ Համաշխարհային բանկի վարկային միջոցներով կառուցվել, բայց այդպես էլ բուն նպատակին չի ծառայել:

Գործարանը կարտադրի ոսկյա զարդեր, թեեւ առայժմ փորձնական արտադրություն է կազմակերպվել արծաթի հումքով: Արտադրության մեջ ընդգրկվել են մեծամասամբ 25-35 տարեկան աշխատողներ, հիմնականում կանայք եւ աղջիկներ, որոնք նախապես մասնագիտական ուսուցում են անցել: Աշխատավարձը գործարքային է, արտադրական որոշակի նորմա կատարելու դեպքում 20 հազար դրամից կանցնի: Առայժմ որպես պատվիրատու հանդես կգա Երեւանի գործարանը, որը կապահովի նաեւ հումքի մատակարարումն ու արտադրանքի իրացումը:

Հրուշակեղեն ամանորյա սեղաններին

Գյումրեցիներից շատերի ամանորյա սեղաններին հավանաբար կրկին կհայտնվի տեղի հրուշակեղենի արտադրության ավանդական տեսականին` նուգա, կարամելն, տոնական տորթեր: Երկարատեւ ընդմիջումից հետո սկսեց արտադրանք թողարկել քաղաքում ու հանրապետությունում երբեմնի բարի անուն ունեցող հրուշակեղենի ԲԲԸ-ն: Այստեղ կարտադրվեն հիմնականում շաքարային եւ ալյուրային հրուշակեղեն, մակարոնեղեն:

Առայժմ ձեռնարկությունում աշխատում է 40 մարդ, իսկ եկող տարվա համար կան աշխատատեղերի ավելացման, արտադրատեսականու ընդլայնման ծրագրեր: Նախատեսվում է նաեւ համագործակցել «Գրանդ Քենդիի» հետ:

Գ. Մ.

Արմենական կուսակցությունը 115 տարեկան է

Միխայել Նաթանյանի հուշերը

Լրացավ հայ ազգային-ազատագրական պայքարի առաջամարտիկ Արմենական կուսակցության 115-ամյակը: Նրա ծրագրային նպատակն էր «Թուրքիայի հայ ժողովուրդին համար իրավունք ձեռք բերել ինքզինք ազատորեն կառավարելու, որով միայն կարող կլինի իբրեւ մարդ ապրելու միջոցներ գտնել եւ զանոնք գործադրել ժամանակի պահանջմանց համեմատ»: Այս նպատակին պետք է հասնել «հեղափոխությամբ», այսինքն ազգային-ազատագրական պայքարի միջոցով, որը իրականանալու էր հմտորեն կիրառվող ինքնապաշտպանական տակտիկայով եւ ներքին ուժերի կենտրոնացումով ու արտաքին պայմանների հաշվառումով հարմար պահի, հարմար տեղում համընդհանուր ապստամբությամբ:

Կուսակցությունը ձեւավորվել սկսեց անցյալ դարի ութսունական թվականների սկզբներին Վանում: Մկրտիչ Փորթուգալյանը եւ Մկրտիչ Խրիմյանը (Հայրիկը, ապագա Ամենայն հայոց կաթողիկոսը) այստեղ ազատագրական պայքարի գաղափարախոսության քարոզիչները եւ ռահվիրաները եղան: Իշխանությունը նրանց աքսորեց եւ հեռացրեց Վանից: Հետո, հենց Փորթուգալյանի ստեղծած Կեդրոնական վարժարանի շրջանավարտներն էլ դարձան կուսակցության հիմնադիրները: Ինքը Փորթուգալյանը, անմիջական մասնակցություն չունեցավ: Կուսակցության անվանումը վերցրեցին «Արմենիա» ամսագրից, որը հրատարակում էր Մարսել փոխադրված Փորթուգալյանը:

Սորեւ ընթերցողների ուշադրությանն ենք հանձնում հատվածներ կուսակցության առաջին անդամներից մեկի՝ Միխայել Նաթանյանի հուշերից: Մ. Նաթանյանը հետագայում եղել է Սահմանադրական-Ռամկավար, ապա Ռամկավար Ազատական կուսակցությունների ղեկավարության կազմում, մասնավորապես ՌԱԿ-ի Եգիպտոսի շրջանակի առաջատար դեմքերից մեկն էր: Իր հուշերը նա գրել է 1933 թ., թափանցիկ, մեքենագրված թղթերի 121 էջերի վրա:

Այդ հուշերը լայնորեն օգտագործել է ՌԱԿ-ի ղեկավար գործիչ Արշակ Դարբինյանը իր «Հայ ազատագրական շարժման օրերէն» գրքում, որը լույս է տեսել 1947 թ. Փարիզում: Տողերիս հեղինակին հաջողվել է գտնել Ա. Դարբինյանի օգտագործած օրինակը, բազմաթիվ էջերի վրա նրա ձեռքով կատարած միջամտություններով:

Առաջին հատվածը, որ կուզենայի հանձնարարել, վերաբերում է Խրիմյան Հայրիկի խոսքին ուղղված Կեդրոնականի շրջանավարտներին:

«Կհիշեմ, մասնավորապես, դեպք մը,– գրում է Նաթանյանը,– որ ցույց կուտա, թե Կեդրոնականի առաջին ընթացավարտները ինչ կոչումի նախասահմանված էին: Փորթուգալյան այդ բախտավոր դեպքը, այսինքն իր կրթական ձեռնարկին առաջին ընթացավարտներու պարագան տոնելու համար, Մեծ Քենտըրգիի (արհեստական խոշոր աղբյուր պարտեզները ջրելու համար) մոտիկ իր բնակած տան պարտեզին մեջ գիշերային ճաշկերույթ մը սարքեց, որուն, Հայրիկի նախագահության տակ, կը մասնակցեին ոչ միայն ընթացավարտները, այլեւ... ուրիշ բազմաթիվ անձինք: Ես հոն էի օգնելու համար սեղաններուն ճաշի սպասարկության մեջ:

Ըսվածներուն ու ճառախոսությանց մեջ միշտ մնացած է ավելի Հայրիկի մեկ խոսքը, ուղղված ընթացավարտ աշակերտներուն, որ միանգամայն ուղեցույց մը ըլլալու սահմանված էր անոնց ապագա գործունեության:

Հայրիկը անոնց պարտաճանաչության զգացման կոչում ընելով հանդերձ, որպեսզի չլքեն իրենց վարպետին գործը եւ անոր թեւ եւ թիկունք հանդիսանան իր դժվարին ձեռնարկին մեջ, զգուշացուց զանոնք, որ իրենց վկայականներուն ապավինած չկարծեն, թե ամեն ինչ լրացած է ու կյանքի դուռը լայնարձակ բացված իրենց առջեւ: – Պատանեկան վարժոցեն ելած, դուք,– ըսավ Մեծ Հայրը,– պիտի մտնեք ուրիշ խոչընդոտներով, փուշերով ու խութերով լի դաշտ մը կյանքի, ուր ձեզ կսպասեն այնքան հուսախաբություններ, զորս դարմանելու համար հարկ պիտի լինի նոր զենքերով, ոգիով մը, տոկուն կամքով մը եւ վհատիլ չգիտցող ավյունով մը տոգորվիլ մաքառելու, պայքարելու եւ հաղթելու համար: Ձեր հորը, մորը եւ ընտանիքներուն պես մեր ազգն ալ շատ բան կսպասե ձեզմե: Գիտնալով, թե ազգին նվիրումը եւ ծառայությունը լի է անակնկալ ծանր վտանգներով, դուք այժմեն իսկ խոհեմությամբ եւ հեռատեսությամբ պատրաստվելու եք ատոր»...

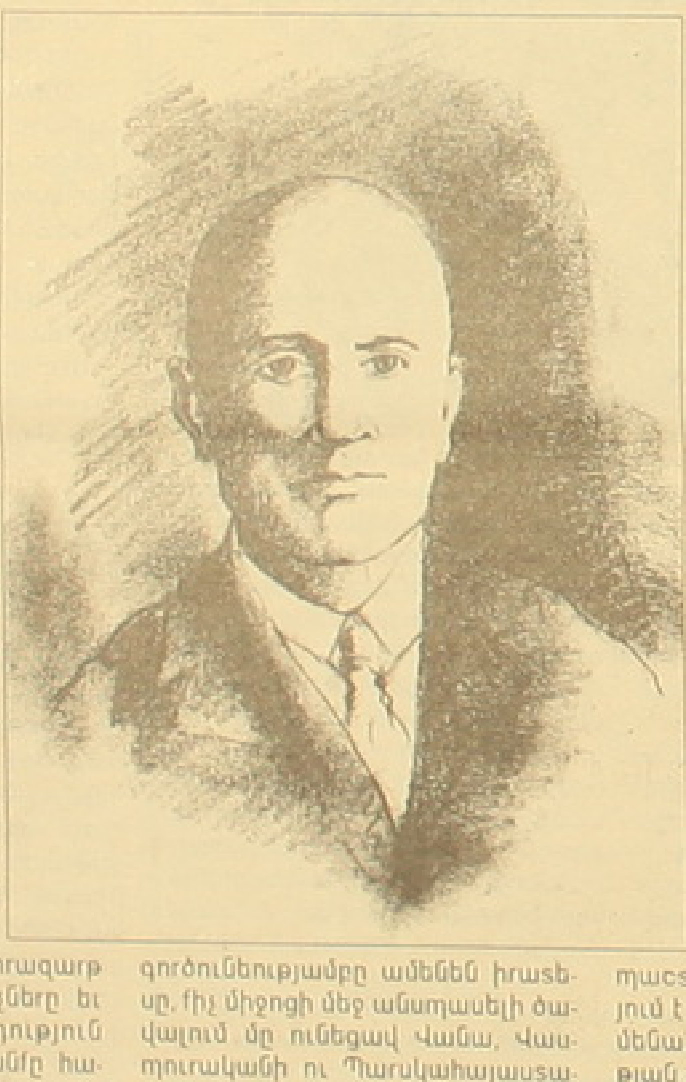

Նաթանյանը բավականին բնութագրական ներկայացնում է մթնոլորտը: «Ազգային քլուբ մը կամ ակումբ մը բացված էր, տեսակ մը ազգասիրական եւ հայրենասիրական վարժոց մը, ուր պարզ զբոսանքներե ավելի տեղի կունենային հրապարակային մասնահատուկ բանախոսություններ ու դասախոսություններ եւ որուն հաճախորդներն էին գլխավորաբար նորազարթ հայության ներկայացուցիչները եւ խանդավառ երիտասարդություն մը»: «Փորթուգալյանի կյանքը համակ ներշնչում եղած էր: Ան մոր մը նման, անոր ստինքին կաթովը սնանող եւ ֆիզիքապես աճող, զորացող մանուկին հոգույն եւ սրտին կազմության եւ զարգացման պես, կրթության, դաստիարակության եւ ինքնաճանաչողության կաթին հետ ջամբած էր հոգի եւ սիրտ զգայուն: Անոր վերածնության այդ գործը կը լրացնեին եւ կը կատարելագործեին Խրիմյանի քարոզները, անձնական մեծ հմայքը եւ Կովկասի մեջ «Մշակի» եւ Գր. Արծրունիի շուրջ բոլորված մտավորական ուժերը, ինչպես Րաֆֆին, Ծերենցը եւ այլն իրենց ազատագրական վեպերովը: Ու ասոնք դեռ նոր կյանքի ասպարեզը թեւակոխող սկսնակ, անփորձ, բայց ընտիր ատաղձը եւ խմոր ունեցող սերունդի մեջ սահմանված էին ուռճանալու, զորանալու եւ պտղաբերելու»:

«Բացի գաղափարական եւ ընկերական մարզումներեն, Փորթուգալյանները մեծ ուժ կուտային մարմնակրթության, ու ինքզինքնին կը վարժեցնեին չարքաշ եւ տոկուն կյանքի մը... Իրենց մարմնամարզի եւ սուրի ուսուցիչը կովկասահայ... քաջ ձիավոր մը եւ լուղորդ մը, դպրոցական արձակուրդի օրերուն աշակերտները առավոտ կանուխ Վանա ծովը կառաջնորդեր ծովու բաղնիք առնելու եւ լողալ սովրելու համար: Իսկ կիրակի օրերը, մանավանդ գարնան եղանակին, ձիարշավներ տեղի կունենային Արարուց թաղի Ավազնոցին եւ կամ Հայնկույսներու գետին մեջ»:

Նաթանյանը «Փորթուգալյաններ» ընդհանուր անվան տակ է հիշատակում բոլոր նրանց, ովքեր հիմնադիրը եւ ստեղծողը եղան «Արմենական» անունով առաջացած հայ անդրանիկ քաղաքական կուսակցության: Ինքը Մ. Փորթուգալյանը անմիջական մասնակցություն չունեցավ այդ գործի մեջ: Ռահվիրան եղավ նրա աշակերտներից Մկրտիչ Ավետիսյանը (Թերլեմեզյան): Վերջինիս եւ իր ընկերների «ձեռքով սկիզբ դրվեցավ «Արմենական» կուսակցության, որ միանգամայն հայ հեղափոխական միակ կազմակերպությունը եղավ, որ իր ծրագրովը ու գործունեությամբը ամենեն իրատեսը, քիչ միջոցի մեջ անսպասելի ծավալում մը ունեցավ Վանա, Վասպուրականի ու Պարսկահայաստանի –Դավրեժ-Սալմաստ-Ուրմի– շրջանակին մեջ»:

Վանում թերուս պատանիների մի մեծ խումբ կար, որը զբաղվում էր զինարքումով եւ թաղային կռիվներ սարքելով Վանա այգեստաններում: Մ. Ավետիսյանը եւ մյուս կուսակցական գործիչները մտնում են այդ երիտասարդության շարքերը, ուսուցանում, ուղղություն տալիս նրանց անսահման եռանդին: Շուտով նախկին անհաշտ ախոյանները դառնում են գաղափարական ընկերներ: «Անհամբույր, խրոխտ եւ անմատչելի, բայց կյանքով եւ ավյունով լի այդ դասակարգն էր, որ ահա, մասնավոր ուշադրության արժանանալով, հետագային հանդիսացավ Արմենականներու կարեւոր օժանդակը»:

1889 թ. մայիսին թուրք ժանդարմների հետ մարտում, Չուխ Կեսուկի կիրճում զոհվում են երիտասարդ արմենականներ Հովհաննես Ագրիպասյանը եւ Վարդան Գոլոշյանը: Դա արյունով մկրտության առաջին արարն էր, որը ցնցող տպավորություն թողեց կուսակիցների վրա բոլորի մեջ արթնացնելով կռվի պատրաստակամության ոգին: «Այդ դեպքը նոր, բայց իրական հեռանկար մը կը բանար արմենական երիտասարդության առջեւ, որուն մեջ մինչ այդ ճանաչված զոհողության դասը բանտե ու աքսորե անդին չէր անցներ– եւ մղեց զայն պատրաստվելու, ի հարկին, իր կյանքին գնովն ու վտանգովը, պայքարելու բռնապետության դեմ ի սեր հայրենիքին»: Անդրանիկ նահատակներին նույնիսկ մի երգ է ձոնվում Վանա բարբառով.

«Զուխա Կիասուկ չայեր չեման,
Զուխս մը կտրիճ էնտեղ մեռան,
Մեկն Օհաննես, մեկն է Վարդան,
Խայու սրտիկն արին վերան:
Արնոտ խալավ քաղաք բերին,
Փոշի սարից-սերայեն-վար կախեցին,
Խայու սրտիկ խոռովեցին»:

Այդ դեպքը ազդակ է դառնում երիտասարդներին զինվելու համար: Նույն օրերին Վանի կենտրոնական բանտում էր գտնվում Ավո անունով մի հայտնի ավազակապետ: Անփորձ երիտասարդները 1890 թ. որոշում են օգտվել Ավոյի փորձառությունից: «Արմենականները ծրագրեցին զինք բանտեն փախցնել եւ անոր ընկերակցությամբ զորավոր խումբ մը կազմել, խուժդուժ քուրդերը եւ թուրքերը երկյուղի տակ պահելու եւ անպաշտպան հայ գյուղերը պաշտպանելու համար»: Այս «անհամաս ու չկշռված արարքը» (Նաթանյան) հանդուգն էր, բայց խիստ հրապուրիչ: Գործողությունն իրականացնող խմբի մեջ էր ապագայում Վանի ինքնապաշտպանության կազմակերպիչ ու հերոս Արմենակ Եկարյանը:

Շուտով, իրական փորձառություն ձեռք բերելով, «Արմենականները իրենց ներքին կանոններուն համաձայն կազմակերպված, իրենց մեկին նպատակը ընտրած էին նախ գաղափարատարածում եւ ապա ժողովրդյան ինքնապաշտպանության գործը»,– վկայում է Նաթանյանը: Վերջին կետը արմենականներուն է եղել կուսակցության գործնական աշխատանքի մեջ: Այդ նպատակով համառ ջանքերով հարդարվում է Պարսկաստանից զենք փոխադրելու գաղտնուղի: Զենքը բազմիցս բերվում է «առանց աղմուկի, վտանգի մը պահուն հայությունը անզեն եւ անօգնական չթողնելու մտահոգությամբ»:

Մ. Նաթանյանը հատուկ ուշադրությամբ շարադրել է կուսակցության ղեկավար Մ. Ավետիսյանի գործունեությունը: 1888-ին, օրինակ, նա ձերբակալվում է: «Ելցքի պալատին մեջ քանի մը ամիս խիստ հարցաքննության ենթարկվելե ետք, Աֆրիկյան Տրիպոլիս կաքսորվի: Ան, որ միանգամայն քաջ լուղորդ մըն էր, շոգենավը Մալթայի առջեւեն անցած ատեն ինքզինք ծովը կը նետե փախչելու համար»:

«Երբ Խրիմյան Հայրիկը էջմիածնի կաթողիկոս ընտրված, իր Երուսաղեմի աքսորավայրեն, Աղեքսանդրիա, Վենետիկի եւ Վիեննայի ճամբով Կովկաս, էջմիածին կերթար 1893-ին,– շարունակում է հուշերի հեղինակը,– Մ. Ավետիսյան անոր ընկերացավ: Ինչպես եւ անոր Պետերբուրգ Նիկոլա ցարին այցելությանը:

Վերադարձին ան Հայրիկի խորհուրդով անցավ Պարսկաստան եւ Սալմաստ, ուր բազմաթիվ ուրիշ ընկերներ եւս ապաստանած էին ձեռք առնելու եւ անձամբ վարելու հեղափոխական շարժումը, որ հետզհետե ծավալված, սկսած էր լրջորեն մտահոգել Բ. Դուռը եւ զբաղեցնել քաղաքական աշխարհը:

Հոն իր արմենական մտավորական ընկերներուն հետ հեղափոխական կազմակերպությունը եւ Վանա հետ երթեւեկի, հարաբերության եւ զինառաքումի գործը կարգի դնելե ետք, Մ. Ավետիսյան իր ձեռքը կառնե Սալմաստի հայաբնակ գյուղերուն գործին ղեկը եւ Դավրեժի առաջնորդարանին կողմե շատ չանցած կանվանվի Սալմաստի, Խոյի եւ Ուրմիի կրթական տեսուչ:

Սալմաստի գլխավոր հայ կեդրոնը Հաֆթվան, որ պարսիկ ավազակապետ-խաներու ձեռքը կը գտնվեր, իր ջանքերով կազատի: Այսինքն, խոշոր փրկանքով մը տեղացիները կը գնեն իրենց այդ գյուղը, որ անկե ետք, այլեւս Դավրեժի կեդրոնական իշխանության կապվելով, զերծ կը մնա ավազակապետ խանի քմահաճ կեղեքումներեն եւ հարստահարություններեն»:

Դարավերջին իշխանությունները ձեռնարկում են համատարած հայկական ջարդեր: Սպառնալիքը կախվում է նաեւ Վանի վրա: «Երկրին սպառնացող վտանգին ի տես, Մ. Ավետիսյան, թողլով պարսկահայերու կրթական տեսչի պաշտոնը, Ա. Եկարյանի, Գր. Արարքցյանի եւ Տրդատի փոքրաթիվ խումբով, անձայն ու անաղմուկ, Սալմաստեն Վան եկավ... անձամբ հսկելու ինքնապաշտպանության գործը, գիտնալով, որ թուրք կառավարությունը, ուշ կամ կանուխ, պիտի չհամբերեր Վանը եւս կոտորելու իր դիվային ծրագիրը գործադրել»:

Եվ երբ, 1896-ի հունիսին իշխանությունները գործողություններ են սկսում Վանի դեմ «հայերը երեք կուսակցությանց միաբան գործակցությամբ եւ զինվորական կարգապահությամբ կրցան ամբողջ շաբաթ մը հիանալիորեն պաշտպանել հայկական հողերը թուրք կանոնավոր զորքերուն եւ թուրք ու քուրդ խաժամուժին հարձակումներուն դեմ»:

Անգլիական հյուպատոսի միջամտությամբ տեղի ունեցած բանակցությունների արդյունքում Վանի պաշտպանները հեռանում են դեպի Պարսկաստան: Արմենականները, շուրջ 800 հոգի, հասնում են պարսկական սահմանագլխի մերձակա Բարդուղիմեոսի վանքի մոտերը: «Չհասած վանք, որ բարձրադիր եւ անառիկ տեղ մըն էր, արմենականները հովտի մեջ ամենուր պաշարված գիրենք դարանակալ սպասող հազարավոր կանոնավոր եւ անկանոն թուրք ու քուրդ ուժերե, հերոսական, բայց եւ հուսահատ կռիվե մը ետք, մեկիկ-մեկիկ կիյնան»:

«Անգամ մըն ալ տեսնվեցավ թե քաղաքական եւ դիվանագիտական աշխարհի մեջ ինչ արժեք կրնան ունենալ խոստումները եւ պատվո հանձնառությունները, երբ մանավանդ այդ խոստումները եւ հանձնառությունները կըլլային շահամոլ պետութեանց եւ թուրքերու կողմե»,– եզրակացնում է Մ. Նաթանյանը:

Հուշերը այնուհետեւ պատմում են, թե ինչպես ողջ մնացած արմենականների եւ Վերակազմյալ հնչակյանների միավորումով ի վերջո ստեղծվում է Հայ Սահմանադրական-Ռամկավար կուսակցությունը:

ԿԱՐԵՆ ԴԱԼԼԱՔՅԱՆ
Բանասիրական գիտությունների դոկտոր

ԱԶԳ

միջազգային

ԱՄՆ

Քոլին Փաուելը Բուշի սեւ հաղթաթուղթն է

Մ. Նահանգների նորընտիր նախագահ Ջորջ Բուշ կրտսերն անցյալ շաբաթավերջին կատարեց երկու կարեւոր նշանակում: Սեւամորթ գեներալ Քոլին Փաուելը նշանակվեց պետքարտուղարի, այսինքն արտգործնախարարի անչափ պատասխանատու պաշտոնում:

Տեխասի նահանգի դպրոցներից մեկում այդ մասին հայտարարելով Բուշը հիշեցրեց, որ ժամանակին այդ բարձր պաշտոնն զբաղեցրել է Թոմաս Ջեֆերսոնը:

NBC հեռուստաընկերության երգիծական ծրագրերից մեկի հաղորդավարը հեգնանքով Բուշի անունից հայտարարեց. «Կարծում եմ, սրանից հետո դուք սեւամորթներդ, ինձ այլեւս չեք ասի»: Բանակի նախկին հրամանատար, 63-ամյա Քոլին Փաուելը պետնախարարի բարձր պաշտոնում նշանակված առաջին սեւամորթն է: Կիրակի հետմիջօրեին Բուշը մեկ ուրիշ կարեւոր նշանակում արեց ազգային անվտանգության գծով խորհրդական դարձնելով 46-ամյա սեւամորթ Կոնդոլիզա Ռայսին:

Բուշ կրտսերը դեռ շատ բան պետք է անի ամերիկացի սեւամորթներին սիրաշահելու համար: Նոյեմբերի 7-ի նախագահական ընտրությունների արդյունքները վկայում են, որ Բուշի օգտին քվեարկել է սեւամորթ 10 ընտրողից մեկը: Ֆլորիդայում տեղի ունեցած դատական վեճերը բնավ չօգնեցին գործին: «Լիբերասիոն» թերթը նշում է, որ վիճելի քվեները գլխավորապես սեւամորթների թաղամասերում էին, որոնց բնակիչներից շատերը Բուշի նախագահի ընտրվելը համարում են իրենց ընտրական իրավունքի ոտնահարումը:

Գեներալ Փաուելը ծագումով ճամայկայից է եւ մանկությունն անցկացրել է Նյու Յորքի աղքատ թաղամասերում: Նրա նշանակումը կարող է հաջողության հույս ներշնչել սեւամորթ պատանիներին: Ամերիկացիները Փաուելին համարում են ազգային հերոս, նրան նվիրված մանկական գրքեր կան: Պարսից ծոցի պատերազմի ժամանակ Փաուելն ամերիկյան բանակի շտաբի պետն էր: Օտար երկրներ ներխուժելու հարցում նա ընդհանուր առմամբ չափավորական է, բայց առաջին ելույթն սկսեց ռազմաշունչ խոսքերով: Վերհիշելով Իրաքի նախագահ Սադդամ Հուսեյնին, գեներալն ասաց. «Մենք ուժեղ ենք, նա թույլ: Հնարավոր է կրկին խսացնել պատժամիջոցները: Սադդամ Հուսեյնը հենվում է փլուզվող վարչակարգի վրա, որը մի քանի տարի հետո չի լինի»: Իրաքցիները պատասխանեցին. «Այդ փլուզվող Փաուելը սպառնում է Իրաքին: Իսկ մենք ասում ենք. նա, իր պաշտոնն ու հայտարարությունները մեզ համար ոչինչ են»:

Փաուելը պաշտպանում է ԱՄՆ «հակահրթիռային վահանի» ստեղծման գաղափարը: «Գիտեմ, կպահանջվեն դժվարին բանակցություններ դաշնակիցների հետ: Նրանք պետք է հասկանան, որ դա համապատասխանում է ամերիկյան ժողովրդի ու նաեւ ողջ աշխարհի գերագույն շահերին», հայտարարեց նոր պետքարտուղարը:

Իսկ նախագահ Բուշը երկուշաբթի մեկնեց Վաշինգտոն: Նա կազմելու է իր կառավարությունը, որտեղ մտադիր է ընդգրկել նաեւ դեմոկրատների: Վիճելի հարցերի հաղթահարման նպատակով Բուշն այսօր հանդիպում կունենա Ալբերտ Գորի եւ Բիլ Քլինթոնի հետ: Մեկնաբանների ընդհանուր կարծիքն այն է, որ առաջիկա շաբաթներին Բուշն ստիպված կլինի շատ զգույշ գործել, թեկուզ այն պատճառով, որ ամերիկացիների միայն 51 տոկոսն է արդար համարում նրան նախագահ դարձրած ԱՄՆ գերագույն դատարանի վճիռը:

Պ. Ռ.

Իրանի մշակույթի նախարարը հրաժարական տվեց

Դեկտեմբերի 14-ին, շուրջ 8 ամիս ծգձգելուց հետո, Իրանի նախագահ Մոհամեդ Խաթամին ի վերջո ընդունեց մշակույթի եւ իսլամական գաղափարախոսության նախարար Աթաոլահ Մոհաջրանիի հրաժարականը, որը ներկայացվել էր դեռեւս ապրիլին՝ նրան նշանակելով Քաղաքակրթությունների երկխոսության միջազգային կենտրոնի տնօրեն: Խաթամիի այդ քայլը, որ պատճառաբանվում է հեղափոխության առաջնորդ այաթոլահ Ալի Խամենեիի դժգոհությամբ Մոհաջրանիի գործունեությունից եւ պահպանողականների թունդ ճնշմամբ, լայն արձագանք գտավ թե իրանական եւ միջազգային ԶԼՄ-ներում եւ թե քաղաքագիտական շրջանակներում, ինչը պայմանավորված էր ոչ միայն հիշյալ նախարարության կարեւորությամբ, այլեւ նախարարի անձով, որն ամենայն հետեւողականությամբ եւ համարձակ քայլերով իրագործում էր նախագահի բարեփոխումների ծրագիրը:

Իրանցի քաղաքագետներից ոմանք նախագահի քայլը դիտում են իբրեւ նահանջ իր իրավական լիազորություններից, ինչն աննախադեպ են համարում Խաթամիի նախագահության ողջ ընթացքում, ընդգծելով, որ թեեւ վերջինս բարենորոգչական ծրագրերի իրականացման ճանապարհին լուրջ խոչընդոտների է հանդիպել, սակայն երբեք դիրքերը չի զիջել: Հետեւաբար հնարավոր է, որ նախագահն այդ քայլը կատարել է պահպանողականների որոշ փոխզիջումների պայմանով, օրինակ դատական իշխանությունների կողմից բարեփոխումների կողմնակիցների վրա գործադրվող ճնշումների թուլացմամբ, կամ մամուլի օրգանների փակման արգելակմամբ, ինչը պարզ ցույց կտա: Այս տեսակետը կրողների կարծիքով, եթե Խաթամին Մոհաջրանիի հրաժարականն ընդունել է՝ տեղի տալով պահպանողականների ճնշումներին, ապա նա հավանական է, որ կրոնի բարեփոխումների կողմնակիցների զգալի մասի աջակցությունը նախագահական ընտրություններին, որին ծգտում են Խաթամիի հակառակորդները: Այս հարցում, անշուշտ, կարեւոր է նաեւ խնդրո առարկա նախարարության հետագա գործունեությունը, որի ղեկավարի պաշտոնակատար է նշանակվել փոխնախարար Ահմեդ Մասջեդջամեին:

«Ֆրանսպրես» գործակալությունը Մոհաջրանիի հրաժարականը գնահատել է լուրջ հարված Խաթամիի դիրքերին, երբ ընդամենը շուրջ 6 ամիս է մնացել նախագահական ընտրություններին: Իրանցի քաղաքագետ Իրաջ Ռաշիդին «Ֆրանսպրեսին» տված հարցազրույցում շեշտում է, որ Խաթամին հանձին Մոհաջերանիի կորցրեց իր գլխավորած կառավարության ծանրակշիռ անդամի եւ բարեփոխումների քաղաքականության իրագործման հիմնաքարերից մեկին, որը նշանակում է այդ քաղաքականության պարտություն: Մինչդեռ ոմանք, այդ թվում Խոսրով Աբեդին, համոզված են՝ թեեւ այդ հրաժարականը կթուլացնի Խաթամիի կառավարությունը, սակայն Մոհաջրանին իր նոր պաշտոնում կարող է ավելի լուրջ ծառայություններ մատուցել նախագահին ու նրա ծրագրերին:

Իրանի Ինժեներների միության գլխավոր քարտուղար Մուհամեդ Ռեզա Բահոնարը, որը պահպանողական հոսանքի հայտնի դեմքերից է, մշակույթի նախարարի հրաժարականը համարում է ժամանակավրեպ, ավելացնելով, որ քանի դեռ խնդրո առարկա նախարարությունում տիրող չի դարձել կրոնական քաղաքականությունը, հրաժարականի ընդունումը զուրկ է գործնական արժեքից եւ ուշացած է:

Անդրադառնալով Մոհաջրանիի գործունեությանը, նշենք, որ նա 1995 թ. վերջին հիմնադրեց չափավորական «Կառուցողականության սպասավորներ» կազմակերպությունը եւ զգալի դեր ունեցավ խորհրդարանի նախորդ գումարման եւ նախագահական ընտրություններում: Նա նախկին նախագահ Ռաֆսանջանիի իրավական եւ խորհրդարանական հարցերով փոխնախագահն էր: Թեեւ գրող, լրագրող Մոհաջրանին նախարար նշանակվելու պահին մշակույթի, արվեստի, ինչպես նաեւ մամուլի ասպարեզում միանգամայն ընդունելի դեմք էր, սակայն իր քաղաքական հայացքների պատճառով պահպանողականների անողոք քննադատությունների թիրախն էր դարձել: Դա էր պատճառը, որ նա մեծ դժվարությամբ արժանացավ նախորդ խորհրդարանի հավանությանը, որտեղ մեծամասնություն էին կազմում պահպանողականները՝ կառավարության կազմում դեմ ձայների քանակով զբաղեցնելով առաջին հորիզոնականը: Այնուհանդերձ, նա խիստ վճռականություն դրսեւորեց Խաթամիի բարեփոխումների քաղաքականությունն իրագործելու հարցում: Նրա պաշտոնավարման ընթացքում զգալի հաջողություններ արձանագրվեց մամուլի ազատության բնագավառում, մշակույթի եւ արվեստի տարբեր ոլորտներում ստեղծագործելու համար ստեղծվեցին ավելի նպաստավոր պայմաններ, զգալի աճ գրանցվեց հրատարակվող գրքերի եւ մամուլի օրգանների ցանկում: Ահա թե ինչու 1999 թ. մայիսի 1-ին խորհրդարանի դռնբաց նիստում քննարկման առարկա էր դարձել Մոհաջրանիի հարցապնդումը, որին 31 պահպանողական պատգամավորներ մեղադրել էին իսլամական արժեքների պահպանման հարցում թերացման մեջ:

Այսուամենայնիվ հաշվի առնելով որոշ հանգամանքներ, կարելի է ենթադրել, որ Խաթամիի քայլը ժամանակին եւ խելամիտ էր, մանավանդ որ հակառակ դեպքում բացառված չէր նաեւ, որ Սահմանադրության պահպան խորհուրդը կմերժեր նրա թեկնածությունը:

[illegible]

ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ

«Ցանկացած օտար ուժի, այդ թվում եւ ՆԱՏՕ-ի ներկայությանը տարածաշրջանում մենք դեմ ենք»

Սկիզբը էջ 1

– Պրն դեսպան, շատ է խոսվում Հարավային Կովկասում անվտանգության համակարգ ձեւավորելու մասին: Պաշտոնական Թեհրանը ի՞նչ կարծիք ունի այս հարցի շուրջ: Ո՞ր երկրները պետք է լինեն ձեւավորվելիք անվտանգության համակարգում:

– Այս հարցի շուրջ տարբեր տեսակետներ են արտահայտվել: Ոմանք ճգնաժամի լուծումը գերադասում են անվտանգության համակարգից, ոմանք համոզված են, թե այդ երկուսը միաժամանակ պետք է իրագործվի: Որտեսզի հարցը լուծում ստանա, անվտանգության համակարգի կորիզը պետք է կազմեն Հարավային Կովկասի երեք հանրապետությունները: Անվտանգության համակարգին, որպես երկրորդական դեր, պետք է մասնակցեն այն երկրները, որոնք կառուցողական դիրքորոշում ունեն: Եվ եթե որեւէ երկիր ցանկություն ունենա միայնակ հանձն առնել պատասխանատվությունը, բնականաբար, դա տրամաբանական չի լինի: Իրանի Իսլամական Հանրապետությունը նման որոշում չունի:

– Մի քանի օր առաջ Իրանի փոխարտգործնախարար Ահանին Մոսկվայում Կասպիցի կարգավիճակի շուրջ բանակցություններ է վարել: Այնտեղ պարզ նշվել է, որ Իրանը թույլ չի տա տարածաշրջանում ՆԱՏՕ-ի ներկայությունը: Արդյոք Թեհրանին այդքան շա՞տ է մտահոգում տարածաշրջանում ՆԱՏՕ-ի ներկայությունը, մասնավորապես Կասպից ծովում:

– Այս հարցում մեր դիրքորոշումը շատ պարզ եւ հստակ է: Անցյալում Իրանի ռազմական բարձրաստիճան պաշտոնյաներն այդ կապակցությամբ արտահայտվել են:

Մեզ համար անվտանգության միակողմանի համակարգն անընդունելի է: Վերջերս ՀՀ պաշտպանության նախարար Սերժ Սարգսյանի հետ Թեհրանում կայացած հանդիպման ընթացքում Իրանի նախագահ պրն Խաթամին պարզ ասաց, որ ցանկացած օտար ուժի, այդ թվում եւ ՆԱՏՕ-ի ներկայությանը տարածաշրջանում դեմ ենք:

– Անդրադառնանք Իրան-Հայաստան գազատարին: Տպավորություն է ստեղծվում, թե 141 կմ-անոց խողովակաշարը կարող է դառնալ Իրան-Եվրոպա նախատեսվող խողովակաշարի մի փոքր հատվածը: Ձեր կարծիքով Իրանից Եվրոպա գազամուղ անցկացնելու դեպքում ի՞նչ շահ կունենան Իրանը եւ Հայաստանը: Նկատի ունեմ աշխարհաքաղաքական առումը:

– Եվրահանձնաժողովի արտաքին կապերի գլխավոր վարչության ներկայացուցիչ Ֆ. Բենսարան վերջերս Թեհրան կատարած այցի ընթացքում կողմ արտահայտվեց այդ նախագծին: Իրան-Հայաստան գազամուղի կառուցման մասին որոշումը Թեհրանինը եւ Երեւանինն է: Այս նախագծի իրականացումը պետք է դիտել տարածաշրջանային համագործակցության ենթատեքստում եւ նկատի ունենալով դրա առանձնահատուկ կարեւորությունը, բնականաբար, հզոր եւ մեծ տեսությունները շահագրգռված են համագործակցել: Բնականաբար, էներգակիրների հարցը մեծ դեր կարող է խաղալ տարածաշրջանի անվտանգության հարցում:

– Մի քանի խոսք գազի գների մասին: Տեղեկություններ ենք լսում, որ իրանյան գազը կարող է թանկ լինել:

– Միջազգային ասպարեզում գազի կայուն եւ հստակ գին չկա: ԱՊՀ-ում եւ Եվրոպայում վաճառվող գազի գները տարբեր են: Իրանը գազի գնի հարցում նկատի է ունենալու Հայաստանի հետ համագործակցության եւ փոխհամաձայնության գործոնները: Իրան-Հայաստան գազամուղի կառուցումը լոկ գազի տեղափոխում չէ:

– Պրն դեսպան, վերջերս ադրբեջանական մամուլը գրեց, թե Իրանը Ադրբեջանին առաջարկել է իրանա-ադրբեջանական սահմանը դարձնել թափանցիկ, վերացնել անցագրային կարգը: Հեյդար Ալիեւը դիվանագիտական հատուկ կանոններով մերժեց Թեհրանի առաջարկը: Պատրա՞ստ է Իրանը նման առաջարկ անել Հայաստանին, այսինքն՝ հայ-իրանական սահմանը լինի հայ-վրացականի նման:

– Դա առաջին հերթին երկու երկրների՝ Իրանի եւ Հայաստանի փոխհամաձայնության խնդիր է: Կարծում եմ, սահմանների բացումը բխում է տարածաշրջանի երկրների շահերից: Եթե Հայաստանը պատրաստ լինի բանակցություններ վարել եւ հարցին հետամուտ լինել, Իրանը խնդիրներ չի ունենա: Հարցին մենք կհետեւենք եւ կվերաբերվենք դրական: Իրանի եւ կովկասյան ժողովուրդների միջեւ կապը պատմական է: Այս ենթատեքստում հասկանալի կարեւորվում է հայ եւ իրանցի ժողովուրդների բարեկամությունը:

– Հայ-իրանական սահմանի բացումը նշանակում է երկու երկրների աշխույժ տնտեսական համագործակցություն: Ի դեպ, վերջերս աշխուժացել են Իրանի Ատրպատականի նահանգապետարանի պատվիրակության այցելությունները Հայաստանի Սյունիքի մարզ:

– Արեւելյան Ատրպատականի Թավրիզ քաղաքը, տնտեսական առումով, հսկայական պոտենցիալ ունի: Անցյալ տարի նահանգը 500 մլն դոլարի ապրանքներ է արտահանել: Ատրպատականի եւ Սյունիքի համագործակցությունը խիստ կարեւորվում է: Ատրպատականի պատվիրակությունը այցելել է Կապանի տրիկոտաժի, կոշիկի, կահույքի գործարաններ, պատրաստակամություն հայտնել առանց կանխավճարի, էժան գներով մարզի ձեռնարկություններին տրամադրել որոշ ապրանքատեսակներ, տրիկոտաժի ֆաբրիկային՝ թել: Առաջարկություն է եղել Մեղրիի տարածաշրջանում ստեղծել նավթամշակման փոքր ձեռնարկություն: Եթե Հայաստանի կառավարությունն ավելի մեծ պատրաստակամություն դրսեւորի ներդրումներ ընդունելու, օրենքների, անվտանգության, ժամանակին հաշիվները փակելու առումներով, ապա դրանք մեծապես կարող են նպաստել տնտեսության ասպարեզում երկու երկրների միջեւ վստահու-

Մի՞թե կվերսկսվեն պաղեստինա-իսրայելական բանակցությունները

Սեպտեմբերի 28-ից շարունակվող պաղեստինա-իսրայելական առճակատումներից հետո երկխոսությունը վերսկսելու նոր հույս է առաջացել: Դեկտեմբերի 17-ին պաղեստինյան առաջնորդ Յասեր Արաֆաթը հայտարարեց, որ առաջիկա օրերին Վաշինգտոն են մեկնելու երկու կողմերի պատվիրակությունները՝ խորհրդակցություններ անցկացնելու ամերիկյան վարչակազմի հետ՝ «խաղաղության գործընթացին» սատարելու ուղիների եւ նախկին համաձայնությունները վերահաստատելու շուրջ»: Հայտնի է, որ հուլիսին կայացած «Քեմփ Դեւիդ-2» ապարդյուն գագաթաժողովից հետո ոչ միայն որեւէ դրական զարգացում չարձանագրվեց պաղեստինա-իսրայելական շավիղում, այլեւ վերոհիշյալ ընդհարումների պատճառներից մեկը դարձավ հենց այդ գագաթաժողովի ձախողումը:

Եթե այդպիսին է իրավիճակը, ապա ինչպե՞ս կարողացավ ԱՄՆ-ի հեռացող նախագահ Քլինթոնը համոզել Արաֆաթին եւ Իսրայելի վարչապետ Բարաքին ուղարկելու նրանց պատվիրակությունները: Տարբեր աղբյուրների համաձայն, Թել Ավիվը պատրաստ է կատարել նոր «զիջումներ», որոնց շարքում են՝ պաղեստինյան տիրապետության տակ դնել Արեւելյան Երուսաղեմի արաբական թաղամասերը եւ իսլամական սրբավայրերը, նաեւ հեռանալ Արեւմտյան ափի տարածքի 95 տոկոսից եւ Գազայի հատվածից: Ըստ նույն աղբյուրների, սրա դիմաց՝ իսրայելցիները պաղեստինցիներից պահանջելու են հրաժարվել ՄԱԿ-ի 194 որոշմամբ նախատեսված փախստականների վերադարձի իրավունքից:

Համենայն դեպս, այս տվյալների ճշմարտացիությունը չի բացառվում: Միեւնույն ժամանակ, պետք է հաշվի առնել նաեւ մյուս հանգամանքները, որոնք ամերիկյան վարչակազմին մղեցին խաղաղության գործընթացը վերակենդանացնելու փորձերին: Այս ծիրում հարկ է նշել Իսրայելում առաջացած քաղաքական ճգնաժամը, որը սպառնում է շարունակական դառնալ, եթե չդադարեցվի պաղեստինյան ապստամբությունը, որի երկարատեւությունն, իր հերթին, կարող է վտանգավոր հետեւանքներ ունենալ ողջ տարածաշրջանի, ուստիեւ ԱՄՆ-ի կենսական շահերի համար: Այնուամենայնիվ, հազիվ թե հաջողվեն Քլինթոնի առկա ջանքերը, եթե իսրայելական զիջումները չհասնեն ՄԱԿ-ի ԱԽ-ի թիվ 242 եւ 338 բանաձեւերի ընդունմանը եւ իրականացմանը:

[illegible]

«Կսիրեմ, տառապելու պես կսիրեմ այս անհուն Տիեզերքը»

Ասում է Կարպիս Սուրենյանը

Բազմաթիվ զրույցներ եմ ունեցել իր հետ, ժամերով լսել եմ իրեն: Ամեն հարցում չէ, որ համաձայն եմ իր հետ: Բայց, չհամաձայնելով հանդերձ, հարգանքս չի պակասել, որովհետեւ զրուցակիցս Կարպիս Սուրենյանն է, գրող Կարպիս Սուրենյանը, մարդ Կարպիս Սուրենյանը, որովհետեւ ինքն է ինձ համար բացահայտել մարդկության հրաշալի ստեղծագործություններից մեկը՝ Ֆեոդոր Դոստոեւսկու «Կարամազով եղբայրները»: Իր բանավոր խոսքում անշռայլ, իր գրավոր խոսքում խոստովանանք (անչափ խոստովանանք) շատ բան է ասել: Մեր զրույցների առանձին մտքեր, առանձին հատվածներ տեսել եմ նրա գրություններում (եղել են մինչեւ մեր զրույցները): Ու երբ որոշ պարբերություններ մեջբերեմ Կարպիս Սուրենյանի գրքերից, բնավ չի նշանակում, որ մեր զրույցները չեն եղել: Ինչպես ամեն մի անդավաճան ու անխարդախ ստեղծագործողի, այնպես էլ Կարպիս Սուրենյանի համար գրականությունը արտահայտվելու, բացահայտվելու միակ ճշմարիտ ուղին է:

Ինքը շատ բան գիտե, գիտե շատերից լավ, բայց երբեք չի մտնում տեսաբանների, խաղաֆագետների, մարզական մեկնաբանների դերը: Ինքը պարզապես ուշադիր ու հարգանքով լսում է նրանց, չպարտադրելով պարտադրում, որ ուրիշներն էլ հարգանքով վերաբերվեն իր խոսքին: Դափնիների, շնորհների չի սպասել բնավ, որովհետեւ ունի ամենակարեւոր շնորհներից մեկը՝ սպասելը, երբեմն չարաչահելով հոգյան իր համբերությունը: Եվ պետք է գար Կարպիս Սուրենյանի ժամանակը: Պետք է գար: Ու եկավ:

Ամբողջ կյանքում որոնումների մեջ է եղել: Մանկան ամենամեծ արժանիքը՝ հիանալու շնորհը չկորցնելով բնավ, ինքն իրեն գումարել է իմաստնությունը, բայց այնպիսի իմաստնություն, որը չի վիրավորում իր խոսակցին կամ ընթերցողին: Ինքը բնավ չի փորձում զարմացնել: Միշտ զարմանում է: Ու այդպես միշտ փնտրտուքների մեջ է: Ի՞նչ է փնտրում:

Վերջերս տպագրված իր «Հին պատմություն» վիպակում Սուրենյանը պատասխանում է այս հարցին ինքնակենսագրական վիպակը պատմող հերոսի բերանով.

«Վերջերս, ինչքան ժամանակ է, բան մը կայծի մեջս, կընդարձակվի, լայն, լայն, կմեծնա, կմեծնա: Զգացո՞ւմ ըսեմ, մտածո՞ւմ ըսեմ: Կամ զգացում եւ մտածում միաձուլված, լայնցող, մեծցող, լույսերու մեջ բարձրացող: Կսիրեմ այս ամբողջ, այս գունագեղ աշխարհը, դեմքիսուն կյանքը, անհուն տիեզերքը: Կսիրեմ մարդկությունը, որ այնպիսի՜ հրաշալիքներ ստեղծած է այս երկրագունդին վրա: Կսիրեմ հակառակ բոլոր չար բաներուն, որոնք այնքա՜ն կտառապեցնեն երբեմն, մութ անդունդ մը նետելու պես կտառապեցնեն: Բայց մեջս անող, լայնցող այդ ուժը անդունդեն դուրս կսլացնե նորեն, լույսերու մեջ կբարձրացնե: Կսիրեմ, տառապելու պես կսիրեմ, գնծալու պես կսիրեմ այս ամբողջը: Ինչս ինձմե դուրս ելլել կուզեմ, իմ մեջս պարփակել կուզեմ: Հասկնալ կուզեմ, խորքեն: Սիրել ու հասկնալ: Սիրելով հասկնալ...»:

Այս ամենը Կարպիս Սուրենյանը զգացել է 40-ական թվականների սկզբին, Կիպրոսի Մելգոնյան կրթական հաստատությունում սովորելիս: Այս տողերը գրի է առել 80-ականների վերջերին: Չգիտեմ, թե ինչպիսի փոփոխությունների է ենթարկվել նրա միտքը 45-50 տարում, բայց համոզված եմ, որ Կարպիս Սուրենյանի մոտ սերը միշտ եղել է, ավելին, նա ամեն ինչ փորձել է հասկանալով սիրել:

Կենսագրական կարճ տեղեկանքում նշվում է, որ Կարպիս Սուրենյանը (Սարկավագյան) ծնվել է 1925-ին Աթենքում: 1938-1945 թվականներին ուսանել է Կիպրոսի Մելգոնյան կրթական հաստատությունում: Հունաստանից ներգաղթել է 1946-ին: Աշխատել է Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայում, պետական երգչախմբում, «Արվեստ» ամսագրի խմբագրությունում: Ավարտել է Մոսկվայի գրական ինստիտուտի դասընթացները: Հեղինակել է «Մանուր ծառեր» (1959), «Ընկ որտեղացի՞ եք» (1969), «Արեւորդիներ» (1979), «Ոգու ամրոցներ» (1982), «Երանության կղզին» (1986), «Հին պատմություն» (1999) գրքերը, հայ ճարտարապետության մասին «Ոգու ամրոցներ» ուսումնասիրություն-էսսեն, որը հրատարակվել է Հալեպում (1994), գրում՝ լավագույն նովելներ, էսսեներ, հոդվածներ մամուլում: Թարգմանել է Դոստոեւսկու «Կարամազով եղբայրներ» վեպը, Գոլսուորդիի «Ֆորսայթների տարեգրությունը» վիպաշարը, պատմվածքներ Սարոյանից, հատվածներ հին հնդկական «Չհանդոգյա» ուպանիշադից, բեմադրված պիեսներ եւ այլն:

Սա Կարպիս Սուրենյանի, այսպես ասած, պաշտոնական կենսագրությունն է: Բայց ստեղծագործողի կենսագրությունը նման է հայելու մեջ մարդու արտացոլումին կամ լուսանկարին: Այն շատ քիչ բան է ասում կամ գրեթե ոչինչ չի ասում: Ոգին չկա այս բառերում:

Ամեն մի տարեթիվ, ամեն մի իրադարձության ու դեպքի ոգեղեն բացատրությունը տալիս է ինքը՝ Կարպիս Սուրենյանը: Մելգոնյանն ու մելգոնյացիները, որ ձեւավորել են կիրթ մարդկանց հսկայական մի փաղանգ ժամանակի ընթացքում, կմնա՞ն հեռվում՝ 1946-ից անդին գտնվող Կիպրոսում: Ո՛չ: Այդպես չի լինի ոչ միայն այն պատճառով, որ արդեն հայրենիք եկած նախկին դասընկերներն իրենց դեռեւս անծանոթ Երեւանում, դեռ կարգին չտնավորված, իրար կգտնեն Աբովյան փողոցում, իրար գլխի կհավաքվեն, միմյանց թեւ ու թիկունք կդառնան, այլեւ մանկության ու պատանեկության մանուր երազանքները չեն կորցնի: Կամաց-կամաց կսովորեն այս՝ հայաստանյան պայմաններին: Թեեւ այս «ուսումը» անչափ դժվար կլինի...

Հայրենադարձներին (ոչ միայն մելգոնյանցիներին) շուտով սկսում է տանջել անուղղելի սխալ լինելու զգացումը: Թշվառությունը նրանց նույնիսկ երանելի վիճակ էր թվում, որին կարելի էր համակերպվել: Նրանց առավել տանջում էր այն զգացումը, որ ընկել են իրենց հոգուն, իրենց մտայնությանը, դաստիարակությանը, հենց իրենց իդեալներին իսկ խորթ, օտար, անհասկանալի մի աշխարհ, եղծանված մարդկության մի անդունդ՝ ստալինյան բռնատեսության անդունդը:

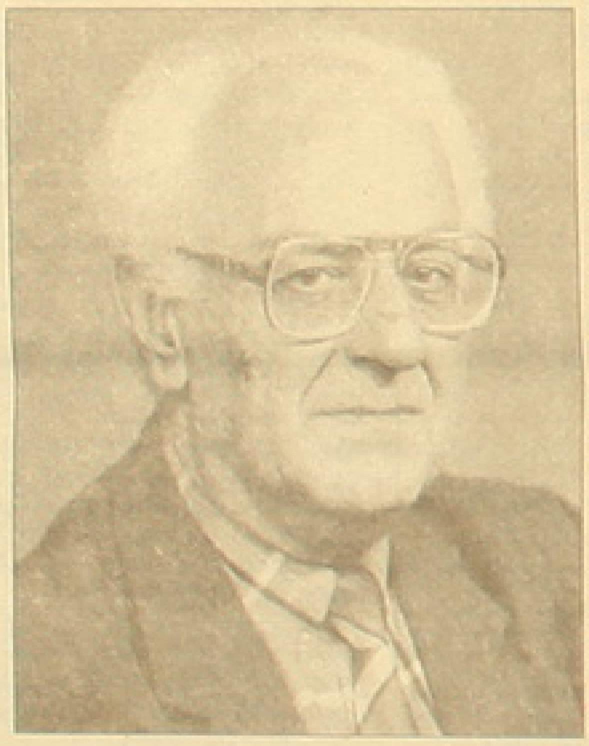

Իր «De Profundis»-ում («Ի խորոց») Սուրենյանը մի քանի հատվածներ է բերում 1946–47 թվականներից պատահաբար պահպանված իր երկու փոքրիկ ծոցատետրերից: 21-ամյա հայրենադարձ երիտասարդի մտորումներ են դրանք, որոնք ժամանակային չափումից դուրս են: Դեռեւս արեւմտահայերեն ու դասական ուղղագրությամբ հատվածներից մեկ-երկուսը այսօր էլ հետաքրքրական են ընթերցողի համար: Թեկուզ երկուսը մեջբերենք նաեւ մենք.

«– Ամէն մարդու մէջ կայ դիւային հակումը բռնանալու եւ գազանութեան: Ու մարդկութեան փրկութիւնը կարելի չէ մինչեւ այն ատեն, ուր ամէն մարդ գիտակցի այդ հակումին ու պայքարի ինքզինքին դէմ: Հանդուրժողութեան ու ներողամտութեան ոգին... Բայց, օր ըստ օրէ, գիտականօրէն, այնքան կը զարգանայ այդ հակումը մարդու մէջ, եւ այնքան կը մեքենականայ ան, որ մարդկային հոգին, չկարենալով այլեւս դիմանալ ճնշումին ու յարաճուն պրկուածութեան, ճգնաժամօրէն հասունցած գերագոյն պահին, գրեթէ անգիտակից գործողութեամբ մը, ամբողջ մարդկութեան կողմէ կատարուած, կա՛մ պիտի դիմէ դէպի վերջնական կործանում, եւ կամ տարօրինակ երազ մը եւ յիմարութիւն մը պիտի թուի այսօրուան կեանքը, թերեւս յանկարծօրէն յեղաշրջուած մարդերու ապագայ աշխարհին մէջ:

– Կեանքի մէջ մարդիկ գրեթէ միշտ կը գործեն պատրանքներու մղումով: Չեմ խօսիր արդիւնքի կամ հետեւանքի մասին: Բայց մարդիկ քիչ անգամ կ'անդրադառնան ներքին այն փոքրիկ ծանօթներուն, որոնք [illegible]»:

... Կյանքի այն ճանապարհը, որ անցավ Կարպիս Սուրենյանը, այն ամենը, ինչ տեսավ ու կարողացավ տանել՝ արվեստագետի իր հոգին մերթ վահան ու մերթ դրոշ դարձնելով, հասցնելու էր նրան, որ երկփեղկվելու էր մարդը, դառնալու էր հոգեկան յուրօրինակ մի ալեհավաք: Ու բնավ պատահական չէր համաշխարհային մշակույթի այնպիսի հզոր արժեքին դիմելը, ինչպիսին էր Ֆեոդոր Դոստոեւսկու «Կարամազով եղբայրները»...

– Շեքսպիրն ու Դոստոեւսկին իմ վաղ պատանեկության ցնցող եւ անջնջելի տպավորություններն են եղել, իսկ ես ոչ մի գաղափար չունեի ոչ մի հեղինակության մասին, այս մեծ գրողների անունն անգամ չգիտեի մինչ այդ: Ցնցեցին մանավանդ Շեքսպիրի «Համլետը» եւ, մի քիչ ավելի ուշ, Դոստոեւսկու «Կարամազով եղբայրները»: Ինչո՞ւ հատկապես այս երկու գլուխգործոցները: Հիմնական պատճառը երեւի այն էր, որ իմ հոգին երկփեղկվել էր չգիտեմ որ պահից, երբ գիտակցել էի, թե «շավղից դուրս սայթաքող ժամանակի» ծնունդն եմ ինքս, այսինքն՝ իր բազմահազարամյա պատմության ամենամեծ ողբերգությունը ապրած ժողովրդի ծնունդը, մահից ճողոպրած, հարազատների կոտորածը տեսած, օտար երկիր ընկած, կյանքով ու հոգով երկփեղկված ծնողների ծնունդը: Համլետի հոր ուրվականն ուղղակի իմ հոգում է խոսել: Իվան Կարամազովի նշանավոր «ըմբոստությունը» ուղղակի իմ հոգում է ժայթքել: Ու դեռ այդ օրերից դեռ անորոշ մի կարեկցությամբ, Շեքսպիրի եւ Դոստոեւսկու այդ գլուխգործոցները, ինչպես նաեւ իմ ծնողների եւ իմ սեփական ճակատագիրը գիտակցությանս մեջ առնչվել են աստվածաշնչյան «Հոբի գրքի» հետ, որ եղել է իմ մանկության ուժեղագույն, խռովիչ տպավորություններից մեկը, երբ ընթերցում էի մեր տան միակ գիրքը Աթենքում՝ խոշոր, սեւակազմ Աստվածաշունչը: Շեքսպիրն ու Դոստոեւսկին հետագծում ավելի խորացան, մեծ տեղ գրավեցին իմ հոգում: Ճիշտ է, Շեքսպիրի ստեղծագործությամբ հատկապես չեմ զբաղվել, բայց Դոստոեւսկու ստեղծագործությանը, դեռ պատանեկության օրերից, նվիրել եմ տարիներ՝ թե՛ ուսումնասիրելով, թե՛ թարգմանելով: Իսկ խորանալ Դոստոեւսկու մեջ, նշանակում է անպայման հանդիպել դարձյալ Շեքսպիրին...

Կարպիս Սուրենյանի լեզուն հրաշալի ու ազատ պատմողի լեզու է: Ինչի մասին էլ գրի՝ պատմություն, փիլիսոփայություն, արվեստ, ճարտարապետություն, կարողանում է անմիջական կապ ստեղծել իր ու ընթերցողի միջեւ, դառնալ սիրելի ու փնտրված զրուցակից, որովհետեւ այդ ամբողջը կյանքի մասին է: Եվ իր գործերի միջով կարմիր թելի նման անցնում է մշտական մտահոգությունը ոչ միայն ազգի, այլեւ ընդհանրապես մարդ էակի եւ մարդկության ճակատագրի մասին:

Ինքն իր արժեքը լավ գիտե, ու գիտե նաեւ իր անելիքը.

«... Ու կյանքդ, նախ հենց քեզ համար թեկուզ, պիտի իմաստավորես բարի զգացումներ տածելով, օգտակար գործ անելով որեւէ ասպարեզում, փոքր կամ մեծ արժեք ստեղծելով ըստ քո ունակությունների, այդ բոլորով էլ ոգեւորության, ուրախության պահեր ապրելով: Որ նշանակում է գոնե մասամբ հաղթահարել այդ ճակատագիրը, դաստիարակելով ինքդ քեզ: Որ նշանակում է նաեւ քո լավը տալ մարդկանց, ու տալով՝ դուրս գալ ինքդ քեզանից, հաղթահարել անհաշտ գոյութենական մենությունը, շենանալ հոգեպես, քեզ տրված լավն էլ ընկալելով»:

«... Վերջիվերջո, ինչ էլ լինի, կարեւորն այն է, որ կարողանաս չկաղապարվել ոչ մի բանով, ոչ իսկ սեփական անձովդ եւ սիրտդ ու միտքդ լինեն միշտ բաց՝ սիրելու կյանքն ու աշխարհը պարզ, ակնհայտ, բնական ճշմարտություններով, հողում ծիլ տվող կանաչից սկսած, երեխայի լացից ու ժպիտից սկսած: Իսկ ավելի անդին, գոյի եւ մարդկային կեցության բնազանցական հարցերում, որքան ջանաս շատ հասկանալ, կենսափորձդ ու խոհերդ միահյուսելով նաեւ հին ու նոր իմաստունների ջանքերը, այնքան ու այնքան քիչ է գալիս հասկացածդ՝ մեծ Անծանոթի հետ, իմացության հետ իմացության տանջալիորեն գրավիչ ծածկախաղում, որը միեւնույն է՝ տանում ես տալու վերջին ժամին...»:

... Ուշ գիշեր է, մեկ, մեկուկես ժամ հետո լույսը կբացվի: Ես կրկին կարդում եմ Կարպիս Սուրենյանի էսսեները, [illegible] Կարպիս Սուրենյանի գործերում [illegible] վեհացնում: Ուրեմն, օրհնյալ [illegible]...

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ

Բացվեց նկարիչ-քանդակագործ, զոհված ազատամարտիկ Արթուր Ղարիբյանի թանգարան-ցուցասրահը

ԵՐԵՎԱՆ, 18 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Դեկտեմբերի 16-ին Երեւանում բացվեց նկարիչ-քանդակագործ, Արցախյան պայքարի ազատամարտիկ, ՀՅԴ անդամ Արթուր Ղարիբյանի թանգարան-ցուցասրահը: Թանգարանում ներկայացված են 1992 թ. զոհված ազատամարտիկի ստեղծագործությունները, նրա անձնական իրերը, լուսանկարներն ու պարգեւները:

25 տարեկան հասակում նահատակված ազատամարտիկի ցուցասրահի բացմանն իրենց խոսքն ասացին նրա մարտական ընկերները, ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարության եւ ՀՅԴ ներկայացուցիչները, Շուշիի ազատագրման օպերացիայի ղեկավար, գեներալ-մայոր Արկադի Տեր-Թադեւոսյանը (Կոմանդոս): Արթուրի ընկերներն ընդգծեցին նրա գաղափարական մարտիկի բարձր հատկանիշները, իսկ Կոմանդոսը վերհիշեց այն օրերը, երբ Արթուրը եւ շատ այլ լավագույն հայ երիտասարդներ, կիսատ թողնելով գործն ու ուսումը, զինվորագրվեցին Արցախյան պատերազմին: «Այսօր նույնպես շատ տագնապալի օրեր են, եւ մենք այդ սերնդի հիշատակի առջեւ պարտավոր ենք լինել զգոն, համախմբված եւ վճռական», ընդգծեց գեներալը:

Թանգարան-ցուցասրահը կյանքի կոչվեց հիմնականում Արթուր Ղարիբյանի մոր՝ տիկին Գոհարի ջանքերով:

Ցուցասրահի բացման օրը Արթուր Ղարիբյանը պետք է դառնար 33 տարեկան:

Պահ-մտոցիաբար մտածելը պարզապես անպարկեշտ է

Ուշադրությամբ դիտեցի «Պրոմեթեւս» հեռուստաընկերության ալիքով դեկտեմբերի 16-ին ցուցադրված «Պահ-մտոցի» հաղորդումը, որի ժամանակ խիստ մանրամասնորեն բացատրվեց արտասահմանում գաղտնի խցիկներով նկարահանելու հարյուր-հազարամյա պատմությունը, անգամ կադրեր ցուցադրվեցին նմանատիպ հաղորդումներից: Հեռուստատեսությունից, ժուռնալիստիկայից եւ իրավաբանությունից հեռու կանգնած մարդն անգամ կարող էր զգալ, որ այդ արտասահմանյան հեռուստաալիքներով ցուցադրվածները միայն ու միայն ծիծաղելի վիճակներ են ցուցադրում եւ ոչ մեկի արժանապատվությունը չեն վիրավորում: Այնուհետեւ հաղորդման հեղինակ Սարգիս Միքայելյանը սոխակի ձայնով մի հայտարարություն արեց «Ազգում» անցյալ շաբաթ տպագրված Գեւորգ Յազըճյանի ռեպլիկի առիթով: Տղայական հայհոյանքով համեմելով իր «հայտարարությունը», նա խորհուրդ տվեց «Ազգի» գլխավոր խմբագրին նյութերը տպագրել միայն կարդալուց հետո:

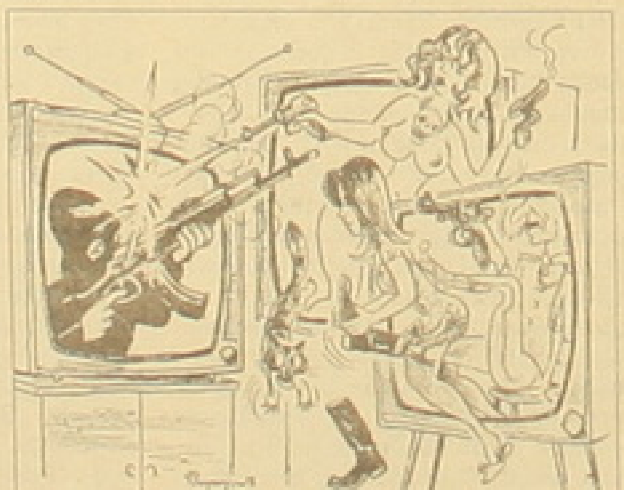

Ի գիտություն Սարգիս Միքայելյանի, հայտնում եմ, որ թերթում տպագրվելիք բոլոր հոդվածները ես ուշադրությամբ կարդում եմ, երբեմն մի քանի անգամ: Այսուհետեւ նույնպես կարդալու եմ, եւ ոչ մի «Պահ-մտոցի» չի կարողանա խորհուրդ տալ կամ ստիպել հրաժարվել անճաշակ, անմիտ, մարդու արժանապատվությունը վիրավորող [illegible]: Պարզապես [illegible]:

«Ազգ» թերթի գլխավոր խմբագիր
ՀԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ

Մարզական

ՌԵՊՈՐՏԱԺ՝ SABERATOURS-SEVAN ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՄԲ

Շախմատ ավելի արագ կխաղան

Գագիկ Հովհաննիսյանը հաղորդում է Դելիից

Աշխարհի շախմատի առաջնության Դելիի հատվածի փակման հանդիսավոր արարողությունը տեղի ունեցավ ոչ թե «Հայաթում», որտեղ երեք շաբաթ ընթանում էր մրցապայքարը, այլ մեկ այլ շքեղ հյուրանոցում՝ «Թաջում»: Պատճառը, հավանաբար, այն էր, որ վերջինիս սրահը մի փոքր ավելի մեծ էր, իսկ ներկա լինել եզրափակիչ ակորդին ցանկանում էին շատերը: Արարողությունն ավանդական էր. Չինաստանի հիմնի հնչյունների ներքո Սե Ջժունը հռչակվեց, կրկին անգամ, աշխարհի չեմպիոնուհի: Նա, իր մրցակցուհի Քին Կանյինգը, ինչպես եւ տղամարդկանց մրցաշարի կիսաեզրափակիչի մասնակիցները՝ Վիշվանաթան Անանդը, Ալեքսեյ Շիրովը, Մայքլ Ադամսը, Ալեքսանդր Գրիշչուկը մեդալներ ու պարգեւներ ստացան: Այդ ամենը ուղեկցվում էր ճաշկերույթով, ելույթներով եւ փոքրիկ համերգով: Ինչպես միշտ վերջին խոշոր մրցաշարերի ընթացքում, երեկոյի բոլոր ծախսերը հոգացել էր եւ ռեժիսորի պատասխանատվությունները կատարում էր «ՖԻԴԵ կոմերս» ընկերության նախագահ, մեր հայրենակից Արտյոմ Տարասովը:

Իհարկե, ամբողջ արարողությունն ընթանում էր «Գրում ենք Դելի, հասկանում ենք Թեհրան» նշանաբանով, քանի որ ընդամենը մի քանի ժամ անց Անանդը եւ Շիրովը մեկնեցին Իրան, որտեղ դեկտեմբերի 20-ին անցկացնելու են իրենց եզրափակիչ մրցախաղի անդրանիկ պարտիան:

Իսկ նույն օրը առավոտյան կայացավ ՖԻԴԵ-ի նախագահական խորհրդի նիստը, որը քննարկեց երկու կարեւոր հարց՝ պարտիաներին հատկացվող ժամանակի եւ աշխարհի առաջնության նոր մրցակարգի խնդիրները:

Ընդհանուր միտումն այն է, որ ժամանակակից շախմատն ավելի շատ է դառնում սպորտ, տեսարժան, եւ այդ միտումը զարգացնելու, մասնավորապես՝ հեռուստատեսությունը խաղի քարոզչության համար օգտագործելու նպատակով անհրաժեշտ է կրճատել պարտիաների տեւողությունը: Շիրովը, որը մասնակցում էր նիստին, նույնիսկ առաջարկում էր խաղի տեւողությունը սահմանափակել երկու ժամով, որպեսզի, ինչպես, ասենք, ֆուտբոլը, այն հնարավոր լինի ամբողջությամբ ցուցադրել հեռուստատեսությամբ: Ի վերջո, ընդունվեց միջանկյալ որոշում: Այսուհետեւ բոլոր պաշտոնական մրցումների ժամանակը 40 քայլի համար կտրվի 90-ական րոպե, իսկ ապա 20-ական րոպե՝ մինչեւ պարտիայի ավարտը: Ընդ որում, սկսած 41-րդից յուրաքանչյուր քայլի համար կտրվի 10 վայրկյան: Հաշվարկները ցույց են տալիս, որ յուրաքանչյուր տուր կտեւի ոչ ավելի, քան 4 ժամ:

Ինչ վերաբերվում է աշխարհի առաջնության մրցակարգին, ապա առայժմ վերջնական որոշում չընդունվեց: Քննարկվում էր հիմնականում երկու տարբերակ, որոնցից մեկն առաջարկել էին աշխարհի առաջնությունների հանձնաժողովի նախագահ Իկիլիկին եւ գրոսմայստեր Ազմայփարաշվիլին, մյուսը՝ Արտյոմ Տարասովը: Ընդհանուրն այն էր, որ երկու դեպքում էլ նախատեսվում են, թենիսի օրինակով, «Գրան պրիի» մրցաշարեր: Բայց եթե առաջին դեպքում մրցաշարերի ֆինանսավորման աղբյուրը մնում է անորոշ (փաստորեն, կրկին Իլյումժինովի հովանավորության ակնկալիքով), ապա Տարասովն առաջարկում է փորձ անել ՖԻԴԵ-ի մրցումներում ներգրավել բոլոր ուժեղագույններին, այդ թվում Կրամնիկին եւ Կասպարովին, եւ դրանով իսկ հետաքրքրել խոշոր հովանավորների:

Իլյումժինովը, ամփոփելով այդ օրվա քննարկումները, նշեց, որ վերջնական որոշում կարելի է ընդունել միայն այն բանից հետո, երբ կավարտվի այս առաջնությունը եւ հնարավոր կլինի հաշվի առնել նոր չեմպիոնի՝ Անանդի կամ Շիրովի կարծիքը:

ԸՄԲՇԱՄԱՐՏ

Եվրոպայի 2004 թ. առաջնությունը կանցկացվի Հայաստանում

Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը դեկտեմբերի 16-ին ընդունել է ըմբշամարտի միջազգային ֆեդերացիայի նախագահ Միլան Էրցեգանի գլխավորած պատվիրակությանը, որի անդամները ներկայացնում էին աշխարհի տարբեր երկրներ:

Ողջունելով հյուրերին, Ռոբերտ Քոչարյանը գոհունակություն է հայտնել նման ներկայացուցչական պատվիրակության այցելության առթիվ: Նա ասել է, որ ըմբշամարտը Հայաստանում ընդունված եւ սիրված մարզաձեւ է: Այն ունի հարուստ ավանդույթներ եւ զարգացման լայն հեռանկարներ: Ըստ նախագահի, պետական մարմինները անում են հնարավորինս՝ ոչ միայն պահպանելու, այլեւ զարգացնելու ձեւավորված ավանդույթները:

Պարոն Էրցեգանը նշել է, որ Հայաստանը մեծ ավանդ ունի աշխարհում ըմբշամարտի զարգացման գործում: Հայ մարզիկները հանդես են գալիս տարբեր երկրների հավաքականների կազմում: Որպես շնորհակալության արտահայտություն նա Ռոբերտ Քոչարյանին հանձնել է ըմբշամարտի միջազգային ֆեդերացիայի ոսկե հուշամեդալը: Միլան Էրցեգանը նաեւ տեղեկացրել է, որ ըմբշամարտի միջազգային ֆեդերացիան որոշել է 2004 թ. Եվրոպայի առաջնությունն անցկացնել Հայաստանում:

Միջազգային ֆեդերացիայի այդ որոշումը, ըստ հանրապետության նախագահի, ոչ միայն պատիվ է, այլեւ՝ խիստ պատասխանատու, եւ Հայաստանի իշխանությունները կանեն ամեն ինչ առաջնությունը պատշաճ մակարդակով կազմակերպելու համար:

ՀՀ նախագահի մամլո գրասենյակ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Վոլեյբոլի միջազգային ֆեդերացիան անվանեց լավագույններին

20-րդ դարի ավարտին տարբեր մարզական ֆեդերացիաներ, կազմակերպություններ որոշում են լավագույններին:

Վոլեյբոլի միջազգային ֆեդերացիան հարյուրամյակի լավագույն վոլեյբոլիստ է անվանել Կարչ Կիրալիին (ԱՄՆ), վոլեյբոլիստուհի՝ Ռեգլա Թորեսին (Կուբա): Երկու մարզիկներն էլ երկար տարիներ իրենց երկրների հավաքականների առաջատարներն ու ավագներն են եղել: Կիրալին օլիմպիական խաղերի եռակի չեմպիոն է, աշխարհի չեմպիոն ու գավաթակիր: Նա միակն է, որը օլիմպիական չեմպիոն է դարձել եւ սովորական, եւ լողափնյա վոլեյբոլում: Թորեսը նույնպես օլիմպիադաների եռակի չեմպիոնուհի է: Նա իր թիմի կազմում մի քանի անգամ դարձել է աշխարհի չեմպիոնուհի եւ գավաթակիր:

Միջազգային ֆեդերացիան անվանել է նաեւ դարի լավագույն մարզիչներին: Տղամարդկանց թիմի լավագույն մարզիչ է ճանաչվել Յասուտակա Մացուդայրան (Ճապոնիա), կանանց թիմի մարզիչ՝ Էուխենիա Խորխեն (Կուբա):

Հունգարիայի հավաքականը՝ Եվրոպայի չեմպիոն

Ռումինիայում ավարտվեց հանդբոլի Եվրոպայի կանանց առաջնությունը, որին 16 թիմեր էին մասնակցում:

Շատ համառ պայքարում ընթացավ առաջին-երկրորդ տեղերի համար մրցախաղը: Հիմնական ժամանակն ավարտվեց ոչ-ոքի, եւ միայն լրացուցիչում Հունգարիայի հավաքականը, 32-30 հաշվով հաղթելով Ուկրաինայի հավաքականին, նվաճեց աշխարհամասի չեմպիոնի կոչումը: Բրոնզե մեդալների համար պայքարում Ռուսաստանի ընտրանին 21-16 հաշվով պարտության մատնեց ռումինուհիներին:

Մայքլ Ջորդանը հոկեյի թիմի տեր է

Ամռանը Հյուսիսային Ամերիկայի Հոկեյի ազգային լիգան համալրվեց եւս երկու թիմով (այժմ NHL-ի մասնակիցները 30-ն են): Լիգայի կոմիսար Գերի Բեթմենի եւ այլ պատասխանատուների կարծիքով, ընդարձակման շնորհիվ հոկեյը հետագայում թիվ մեկ մարզաձեւ կդառնա ոչ միայն Ամերիկայում, այլեւ ամբողջ աշխարհում: Բայց առայժմ հետաքրքրությունը մարզաձեւի նկատմամբ փոքր-ինչ նվազել է. խաղերին ավելի քիչ հանդիսականներ են ներկա գտնվում: Ստեղծված իրադրությունում Բեթմենը եւ մյուսները որոշել են հոկեյ վերադարձնել ոչ վաղ անցյալի մեծ վարպետներին: Առաջինները Մարիո Լեմյեն եւ Ուեյն Գրեցկին էին, որոնք հենց վերջերս ձեռք բերեցին համապատասխանաբար «Պիտսբուրգ» եւ «Ֆինիքս» թիմերը:

Շատերի համար անսպասելիորեն հոկեյի գործերում հայտնվեց նաեւ Մայքլ Ջորդանը՝ լեգենդար բասկետբոլիստը, NBA-ի բազմակի չեմպիոնը: Օրերս նա NHL-ի «Վաշինգտոն Կապիտալզ» թիմի տերը դարձավ: Ավելացնենք, որ Ջորդանը նաեւ բասկետբոլային թիմի՝ «Վաշինգտոն Ուիզարդզի» բաժնետերն է:

Փորձեք լուծել

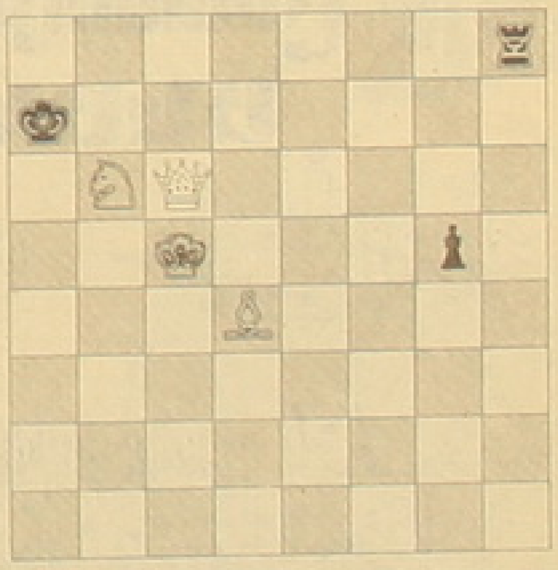

Մատ 2 քայլից

Մեր տպագրած նախորդ 2 քայլանի խնդրի լուծումն է 1.Նd2:

Բաժինը վարում է ՌԱԶՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

ԽԱՉԲԱՌ

Նախորդ համարում տպագրված մրցանակային սկանվորդի պատասխանները

Ուղղահայաց

1. Կարդան: 2. Նոքելյան: 3. Անդի: 4. Ագի: 7. «Ան»: 9. Անի: 10. Դան: 13. Լիան: 14. Լու: 16. Նկար: 19. Մոնա: 21. Հանգ: 24. Կենի: 25. Կորտ: 27. Կանտ: 28. Բայկալ: 30. Արեւհատ: 33. Վանգա: 34. Երդիկ: 36. Ագաթ:

Հորիզոնական

5. Համո: 6. Անագ: 8. Բանդ: 11. Են: 12. «Իլ»: 15. Լին: 17. Նոյ: 18. Ամ: 20. Սիա: 22. Նոք: 23. Մեկնարկ: 26. Որակ: 29. Բնագիր: 31. Զահր: 32. Տվեն: 35. Եւ: 37. Արտ: 38. Մկին: 39. [illegible]: 40. Անա: 41. Նա: 42. Գիր: 43. Իր: 44. Բլոտ: 45. Ակ:

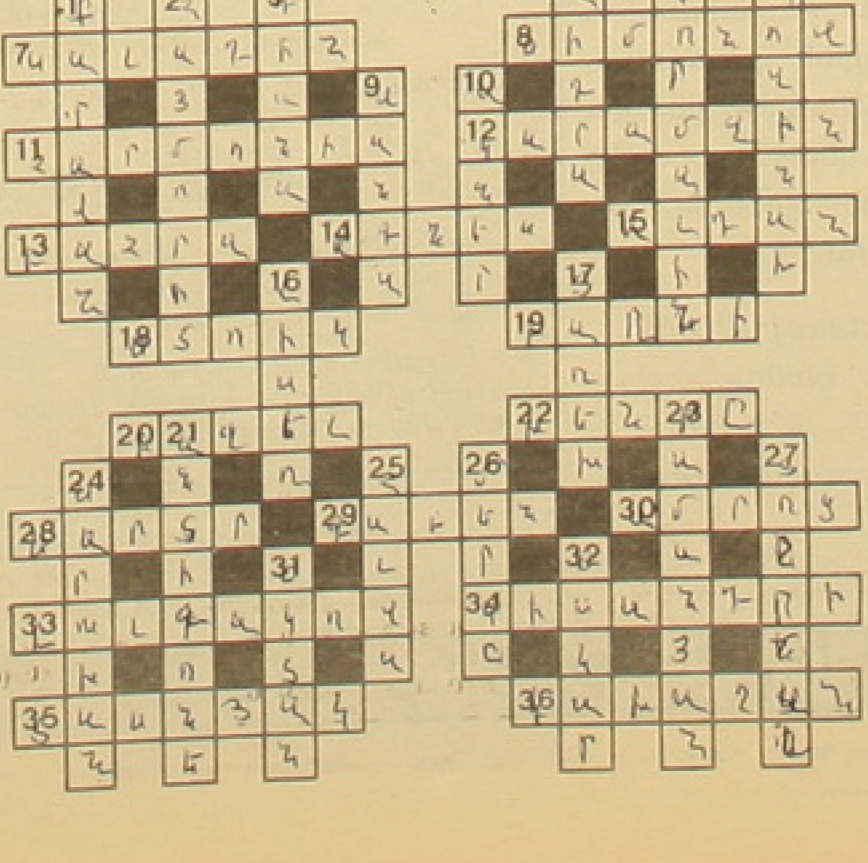

Ուղղահայաց

1. «Եվ ...ը Աբու Լալայի...»: 2. Հայմորյան ծոցի լորձաթաղանթի բորբոքում: 3. Արտեմիսը՝ հունական դիցաբանում, այս աստվածուհին՝ հռոմեականում: 4. Աղեխորշավորների դասի անողնաշարավոր կենդանի: 5. Մրջնալճեհիդի ջրային լուծույթը: 6. Քաղցրավենիք: 9. Բուլղարացի պայծառատես: 10. Գյուղ Հայաստանում, Թումանյանից հարավ-արեւելք: 16. Առանցք, սռնի: 17. Վանա լճի մանր հարինգը: 21. Սոֆոկլեսի ողբերգությունը: 23. Հայ ճարտարապետ: 24. Սփյուռքահայ ծաղրանկարիչ: 25. Արեւելյան քաղցրեղեն: 26. Մոդիլիանիի ստեղծագործությունը: 27. Հայաշատ քաղաք Կանադայում: 31. Ութ տողից բաղկացած բանաստեղծական տուն: 32. Ամերիկյան կինոակադեմիայի բարձրագույն պարգեւը:

Հորիզոնական

7. Թուրք սուլթան: 8. Վախթանգովի աշակերտը: 11. Առասպելական դիցուհի, Աֆրո[illegible] դուստրը: 12. «Թշվառ Լիզան» վիպակի հեղինակը: 13. Հնում բնավճարային հարկ: 14. [illegible]նում: 15. Լենա գետի վտակներից: 18. Դոյլգերի վեպերից: 19. Ծառատեսակ: 20. [illegible] Շվեյցարիայում: 22. Րաֆֆու վեպը: 28. Ֆրանսիացի փիլիսոփա: 29. «Թշվառները» կ[illegible]րի գլխավոր հերոսի դերակատարը: 30. Բերդ, դղյակ, ...: 33. «Վարպետը եւ Մարգարիտա[illegible]»-ի հեղինակը: 34. Արվեստի գործ: 35. Տասը որպես մի ամբողջություն: 36. Մեղավորներ[illegible] վարան, հանցագործները ...:

Կազմել է [illegible]յանը

Շաբաթօրյա «Ազգի» մրցանակային սկանվորդը ճիշտ լուծել եւ արժեքավոր մրցանակին արժանացել է Երեւանի Եղիշե Թադեւոսյան նրբ. 6 շ., թիվ 8 տան բնակչուհի Լեոնորա Գրիգորյանը:

Մրցանակային հաջորդ խաչբառը կտպագրվի «Ազգի» դեկտեմբերի 23-ի համարում:

Փորձեք լուծել, եւ արժեքավոր մրցանակը ձերն է:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Նոյեմբերին Իրաքում մահացել է 10 հազար մարդ

Իրաքի առողջապահության նախարարության տվյալներով՝ նոյեմբերին երկրում թոքախտից, ճաղցկեղից եւ սովից մահացել են 10 հազար իրաքցիներ, որոնցից 5 հազարը՝ երեխաներ: Իրաքի կառավարությունն այս ամենի մեջ մեղադրել է ՄԱԿ-ին, որի կիրառած սանկցիաների հետեւանքով երկրի 25 մլն բնակչությունը սովի է մատնվել:

Ի դեպ, ԱՄՆ նորանշանակ պետքարտուղար Ք. Փաուելը շաբաթ օրը հայտարարել է, թե «Իրաքի նկատմամբ սանկցիաները պետք է պահպանվեն»:

Ջորջ Բուշ կրտսերը՝ տարվա մարդ

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 18 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ԱՄՆ նախագահ ընտրված Ջորջ Բուշ կրտսերը «Թայմ» ամերիկյան հանդեսի կողմից հայտարարվել է տարվա մարդ: Հանդեսի կարծիքով, ԱՄՆ նախագահի պաշտոնի համար ներկայիս գոտեմարտը կմնի այս դարի պատմության մեջ:

Քոլը՝ խնամախոս Ստամբուլում

ՍՏԱՄԲՈՒԼ, 18 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՄՆԱՐՔ: Ներկայումս Ստամբուլում գտնվող Գերմանիայի նախկին կանցլեր Հելմուտ Քոլը մտադիր է խնդրել թուրքուհի Էլիֆե Սոզենի ձեռքը՝ իր որդու համար: Ինչպես դեկտեմբերի 17-ին հաղորդել է թուրքական «Հյուրիեթ» թերթը, այսօր Քոլը պաշտոնական առաջարկություն կանի Էլիֆեին: Ապագա հարսն ու փեսան միասին են սովորել Մասաչուսեթսի տեխնոլոգիական ինստիտուտում: Հելմուտ Քոլի ներկայացուցիչները հավաստել են, որ նա Թուրքիայում է գտնվում մասնավոր այցով:

ՓԱՐԻԶ

Սերժ Չուրուկը՝ «2000 թ. մենեջեր»

Փարիզի «Նուվել էկոնոմիստ» հանդեսը նոյեմբերի 23-ի համարի շապիկին զետեղել է ֆրանսահայ նշանավոր գործարար Սերժ Չուրուկի լուսանկարը՝ «Նոր աշխարհի նկարողը» մակագրությամբ: 25-րդ անգամն է, որ տնտեսագիտության մեջ մասնագիտացված այդ հանդեսն ընտրում է տարվա լավագույն մենեջերին: 2000 թ. լավագույնի կոչումը շնորհվել է «Ալկատել» վերազգային խոշոր հեռահաղորդակցական ցանցի նախագահ եւ գլխավոր տնօրեն Սերժ Չուրուկին: «Աշխարհ» երկշաբաթաթերթը տեղեկացնում է, որ 1964 թ.-ից մինչ օրս Չուրուկը ղեկավար պաշտոններ է զբաղեցրել մի շարք խոշոր ընկերություններում. 1964-1980 թթ. «Մոբիլ» նավթային կորպորացիայում էր, 1980-1986 թթ. «Ռոն Պուլանում», 1990-1995 թթ. «Տոտալ» նավթային ընկերությունում, իսկ դրանից հետո «Ալկատելում»:

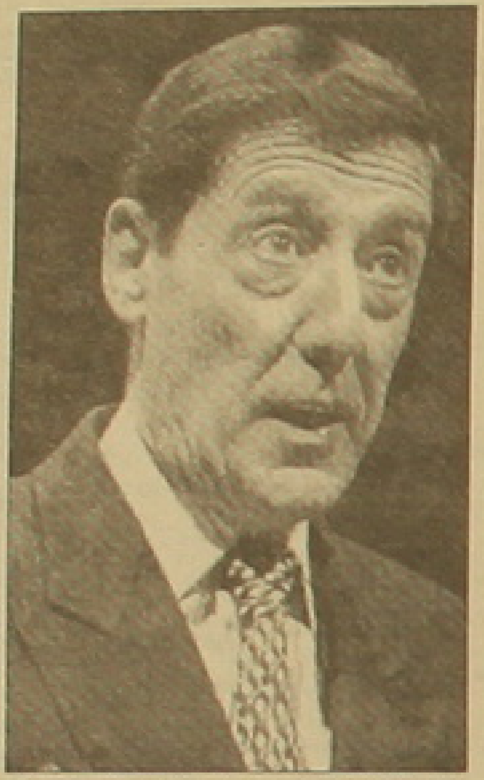

Սերժ Չուրուկը ծնվել է 1937 թ. նոյեմբերի 17-ին Մարսելում, ժորժ եւ Սաթիլդ Չուրուկդիքյանների ընտանիքում: 1958 թ. ավարտել է Փարիզի պոլիտեխնիկական ինստիտուտը, որտեղ ծանոթացել է իր լեհուհի կնոջ հետ: «Ալկատելի» ղեկավարման սկզբնական շրջանում Չուրուկը դժվար պահեր ապրեց, մասնավորապես սպիտված էր հայտարարություն անել 25 մլրդ ֆրանկի կորուստների մասին, որի հետեւանքով 1998 թ. արժեթղթերի գինն ընկավ 38 տոկոսով: Բայց դրանից հետո հեռահաղորդակցության հսկան շտկեց մեջքը. այս տարի դրամաշրջանառության ծավալն աճել է 50,3 տոկոսով:

Թեեւ Չուրուկը չի մասնակցում ֆրանսահայ համայնքի գործունեությանը, նրան հաճախ են հրավիրել Հայաստան, որտեղ ակնկալվում են ներդրումներ: Ս. թ. սեպտեմբերի 21-ին՝ Հայաստանի անկախության օրը, նա ներկա էր Փարիզի շքեղ հյուրանոցներից մեկում ՀՀ դեսպանատան կազմակերպած ընդունելությանը:

Պ. Ք.

Շտապ վաճառվում է

Երկու մեքենայի համար նախատեսված ստորգետնյա ավտոտնակ իր բոլոր հարմարություններով:
Հասցեն՝ Եզնիկ Կողբացի 4, բն. 49
Զանգահարել 53-31-28՝ էմմային կամ 55-66-91՝ Նարինեին

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

19 դեկտեմբեր

9.00, 13.00, 17.00, 21.00, 23.40 Հայլուր
9.20 Հեռուստասերիալ «Մեղքերի թողություն»
10.10 Տեսաֆիլմ «Ճանաչենք մեր թղթադրամները»
10.30 «02»
11.00 Գ/ֆ «13-րդ ռազմիկը» (ԱՄՆ)
12.40 Բարի ախորժակ
13.20 Հիթ շքերթ
13.45 Մանրամասներ
17.20 Սեզամ, բացվիր
17.55 Մուլտ
18.20 Դետեկտիվի ժամ. գ/ֆ «Շեղող պահ» (Մեծ Բրիտանիա)
20.05 Տնտեսական տեղեկատու
20.35 Տուն-տունիկ
21.40 1 լուր
21.50 Անկախության այբուբեն
21.55 Պրեմիերա
22.05 Սերիալ «Մեղքերի թողություն»
23.00 Ռուբիկոն+
00.00 Հայլուր (ռուսերեն)
00.05 Հայլուր (անգլերեն)
00.15 Կեսգիշերային ծնողնաբաց
01.00 Գ/ֆ «Տանգոն եւ Քեշը» (ԱՄՆ)

ՊՐՈՄԵԹԵՎՍ
8.00 «Բարի լույս, Հայաստան»
(8.30, 9.30 Լրաբեր)
10.00 «Մորենա Կլարա»
17.00 Մուլտֆիլմ
17.20 Մանկական ժամ. «Երկարագուլպա Պեպպին», «10-րդ թագավորություն»
18.05 «Մորենա Կլարա»
19.00 Աշխարհի հրաշալիքներ. Իգուասու ջրվեժները
19.10 TV լոտո
20.00 Լրաբեր
20.35 Օրը
21.30 «1-02»
21.40 «Չեղնահարկ»
22.00 Զուգահեռ աշխարհ
22.30 Գ/ֆ «Թողնում են կռունկները»
(24.00 Լրաբեր)

09.30, 19.30, 21.30, 00.00 Սուրհանդակ
10.00 Տոմար
11.30 Հեռանկար (կրկնություն)
19.05 Չղջիկ
20.00 Մամուլի խոսնակ
20.10 Հմայիկ
20.30 Աստարեզ
22.05 Գ/ֆ «Հյուսիս եւ հարավ»
00.40 Գ/ֆ «Հրածիգը» (Ավարտին Սուրհանդակ)

7.00 Բարի առավոտ
10.00, 13.00, 16.00 Նորություններ
10.20, 17.55 Սերիալ «Բաբելոնյան աշտարակ»
16.20 «Լեռան արևն»
16.50 ... Մինչեւ 16 եւ բարձր
17.30 Մուլտսերիալ «Պոկեմոն»
19.00 Երեկոյան նորություններ
19.25 «Կուսոյի թիմի բոլոր ճանապարհորդությունները»
19.55 Ինչպես է դա եղել
20.40 Սերիալ «Սահման Տայգայի սիրավեպ»
21.45 «Բարի գիշեր, երեխաներ»
22.00 Ժամանակ
23.00 Գ/ֆ «Միայնակ կինը ցանկանում է ծանոթանալ»
00.45 Քաղաքակրթություն
01.20 Գիշերային նորություններ
01.35 Դետեկտիվ «Մայք Համմեր»

РТР
7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 12.00, 15.00, 18.00, 21.00, 00.00 Լուրեր
7.15, 9.40 Բարի լույս, Ռուսաստան
7.20, 8.15 Ընտանեկան նորություններ
7.50, 9.50 Քաղաքային նորություններ
8.25 Հարցերի բյուրո, պատասխանների բյուրո
8.50, 10.15 Սեւով սպիտակի վրա
9.30 Մանրամասներ
10.20 Հերթապահ բաժանմունք
10.35 «Հեռուստացմփորիկները»
11.00 Սերիալ «Մանուելա»
12.30 Սերիալ «Սանտա Բարբարա»
13.30 Թոք-շոու «Ինչ է ուզում կինը»
14.00 Նոր «Հին բնակարան»
15.30 Սերիալ «Վեներայի հայելու մեջ»
16.25 Սերիալ «Հարուստներն ու նշանավորները»
17.25 Սերիալ «Ընկերները-2»
18.30 Սերիալ «Ամազոնուհին»
20.00 Սերիալ «Սիրո պատմություն»
21.30 Մանրամասներ
21.50 Օլիվեր Գրյուները «Վարձկանը» ֆիլմում (ԱՄՆ)
00.30 Լուրերից հետո
00.40 Սերիալ «Մարդասպանի պորտֆելը»
01.40 Տղամարդը եւ կինը. Վիտալի Մունդակով
02.30 Վավերագրական ֆիլմ «Ժանիքավոր լեռներ»
03.10 Հերթապահ բաժանմունք

Հայաստանում քրիստոնեության պետական կրոն ընդունման 1700-ամյակի տոնակատարության պետական հանձնաժողովի հետ կնքված համաձայնագրի շրջանակներում «Եռոտուր» տուրիստական ֆիրման «Ինտերլինգվա» լեզվագիտական արտոնագրված համալսարանի հետ համատեղ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒՄ ԵՆ

Ընդունելություն գիդ-թարգմանիչների բարձրագույն դասընթացներում:
Դասընթացները վճարովի են, 18 շաբաթ տեւողությամբ:

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

- Որեւէ օտար լեզվի լիարժեք տիրապետում
- Բարձրագույն կրթություն կամ բուհի բարձր կուրսի ուսանող

Ընդունելությունը հարցազրույցով է:
Դասընթացներն ավարտողներին կտրվի վկայական՝ հաստատված Հայաստանում քրիստոնեության պետական կրոն ընդունման 1700-ամյակի տոնակատարության պետական հանձնաժողովի կողմից:
Դասընթացներն ավարտողներին կառաջարկվի աշխատանք Հայաստանում քրիստոնեության պետական կրոն ընդունման 1700-ամյակի տոնակատարության ծրագրերում:
Փաստաթղթերն ընդունվում են մինչեւ 2001 թ. հունվարի 8-ը:
Պարապմունքների սկիզբը 2001 թ. հունվարի 9-ից:

Ցանկացողները դիմեն «Ինտերլինգվա» լեզվագիտական համալսարան՝ Երեւան, Թումանյան 42, հեռ.՝ 52-63-07, 58-60-72:

YEREVAN-PARIS-LYON
SABERATOURS-SEVAN
ՍԱԲԵՐԱՏՈՒՐ-ՍԵՎԱՆ
ԵՐԵՎԱՆ-ՓԱՐԻԶ-ԼԻՈՆ

Ավիատոմսեր եւ տուրիզմ

«Սաբերատուր-Սեւան» ճամփորդական գործակալությունն առաջարկում է.

- *Ավիատոմսեր Երեւանից ուղիղ չվերթերով*

ARMENIAN AIRLINES swissair KLM BRITISH AIRWAYS АЭРОФЛОТ

տրանզիտ ճանապարհներով ցանկացած ուղղությամբ եւ ընկերությամբ: Փարիզի օդանավակայանում Ձեզ կդիմավորի մեր գրասենյակի ներկայացուցիչը եւ կհոգա Ձեր բոլոր հոգսերը

- *Գնացքի տոմսեր Եվրոպայում*
- *Հյուրանոցների ամրագրում Հայաստանում եւ արտասահմանում*
- *Բժշկական ապահովագրություն*

375010, ք. Երեւան, Վարդանանց 10
Հեռ. (374 1) 52 54 48, 52 85 48, ֆաքս (374 1) 56 40 30
E-mail: sabera@arminco.com

Ազգ Ամանորյա հաճելի ՍՆՍԿՆԿԱԼ
գովազդատուների համար՝ քառ. սմ
150 դրամի փոխարեն 100 դրամ:
Ձեր գովազդը մեր անկախությունն է:

Շտապե՛ք, զեղչը գործում է մինչեւ դեկտեմբերի 30-ը ներառյալ:

Այս ժամանակահատվածում կնքված երկարաժամկետ պայմանագրերն ուժի մեջ են ամբողջ 2001 թ. «Ազգ» օրաթերթում տեղադրվելիք գովազդների համար:

☎ 529353
Fax. 562863
web.site: www.azg.am
e-mail: azg2@arminco.com

Հայտարարություն

«Հայաստան» համահայկական հիմնադրամը վաճառում է օգտագործված շինարարական մեխանիզացիա եւ տրանսպորտային միջոցներ: Տեղեկությունների համար զանգահարել՝ 58-73-92:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Հայփոստ» պետական ՓԲԸ համակարգի փոստային բաժանմունքներում կատարվում է 2001 թ. օրաթերթերի եւ ամսագրերի բաժանորդագրություն: Բաժանորդագրված օրաթերթերի եւ պարբերականների ժամանակին ստացումը երաշխավորում ենք: Բաժանորդների անհատական փոստարկղերի տեղադրումը եւ վերանորոգումը կկատարվի «Հայփոստ» պետական ՓԲԸ միջոցների հաշվին:

Տեղեկությունների համար զանգահարել
53-47-66
հեռախոսահամարով:

«ՀԱՅՓՈՍՏ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՓԲԸ

@rminco Global Telecommunications Ինտերնետ ծառայություններ «ԻՆՏԵՐՆԵՏ» սրճարանում: Խանջյան 50: Հեռ. 575823:

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Պատվեր 1359 Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրված է տպագրության՝ 18. 12. 2000 Գինը՝ 100 դրամ